ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΝΕΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΛ. ΚΑΠΝΙΚΑΡΕΑΣ 3 Β.' ΠΑΤΩΜΑ ΑΡ. ΔΩΜ. 19 | ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΚΩΣΤΗΣ Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΣ | ΧΡΟΝΟΣ Α.'- ΑΡΙΘ. 11-ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΧ. 500 ΑΘΗΝΑΙ, ΣΑΒΒΑΤΟ 21 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1943

ΛΙΓΟΛΟΓΑ

Ὁ καινούργιος... φιλολογικὸς καυγὰς δὲ μπορεῖ νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ἀναφορικὰ μὲ τὰ πρόσωπα. Ὡστόσο ὅμως θὰ ἀδικούσαμε τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα ἂν δὲν ἀναγνωρίζαμε τὴν βαθύτατα θετικὴν ὑπηρεσία ποὺ προσφέρει στὸ ἑλληνικὸ πνευματικὸ κοινό. Οἱ ἴδιοι πνευματικοί μας ἄνδρες μὲ χέρια βουτηγμένα στὴ λάσπη μιᾶς πρωτοφανοῦς ἐμπάθειας γκρεμίζουν ἕνα συμβατικὸ πνευματικὸ οἰκοδόμημα καὶ ἐπιδείχνουν μονάχοι τους ὡρισμένες ἐνδιαφέρουσες καὶ ἄγνωστες πτυχές τους. Τὸ δίδαγμα ἀπ' τὴν ὑπόθεση αὐτὴ θὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ ὠφέλιμο καὶ φανταζόμαστε πὼς τὸ ἑλληνικὸ πνευματικὸ κοινὸ θὰ δείξει μὲ τὴ στάση του πὼς εἶναι καιρὸς πιὰ νὰ μὴν ἀσχημονοῦν ὡρισμένοι κύριοι σὲ βάρος τῆς καλῆς του πίστης καὶ τῆς συγγνωστῆς του ἄγνοιας.

* * *

Στὴν σημερινὴ περίοδο τὶς ἐξύψωσης τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀλληλοβοηθείας—ἐξ αἰτίας τῶν δύσκολων βιοτικῶν συνθηκῶν—καὶ τῆς συνειδητῆς καλλιέργειας τῶν εὐρύτερων κοινωνικῶν μας ὑποχρεώσεων, παρατηροῦνται καὶ ὡρισμένα ἀταβιστικὰ ἐγωϊστικὰ δείγματα. Τέτοια νομίζομε πὼς εἶναι ἡ περίπτωση τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ τῶν ἐκδοτῶν ποὺ ἀντὶ νὰ βοηθήσουν γενικὰ τοὺς συγγραφεῖς μας, ἀντίθετα δυσκολεύουν καὶ τὴ δουλειά τους καὶ τὶς οἰκονομικές τους ἐπιδιώξεις μὲ τὴν αὔξηση τοῦ ποσοστοῦ τῆς προμηθείας τους ἀπὸ 20 σὲ 35ο)ο. Θέλομε νὰ πιστεύομε πὼς ἡ ἀνωμαλία αὐτὴ γρήγορα θὰ ταχτοποιηθεῖ μὲ πρωτοβουλία τῶν ἐκδοτῶν καὶ βιβλιοπωλῶν, γιατὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ποὺ εἶναι ἀληθινὸ πὼς πολλὰ τοὺς ὀφείλει καὶ τὸ ἑλληνικὸ βιβλίο κι' οἱ συγγραφεῖς, θὰ κατανοήσουν τὸ σημερινὸ χρέος τους καὶ θὰ τὸ ἐκπληρώσουν.

* * *

Πρέπει ἰδιαίτερα νὰ ἐξαρθῆ καὶ νὰ ὑπαγραμμιοθῆ ἡ πρωτοβουλία τοῦ πνευματικοῦ μας κόσμου γιὰ τὴ δημιουργία γιορτῶν ἢ ἄλλων συγκεντρώσεων ποὺ ἀποσκοποῦν στὴν συλλογὴ ὡρισμένων χρηματικῶν ποσῶν τὰ ὁποῖα διατίθενται στὰ ἄπορα μέλη της ἢ στοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους ποὺ ὑποφέρουν γενικά. Ἐπίσης ν' ἀναγνωρισθῆ σὰν ὑψηλὸ δεῖγμα πολιτισμοῦ καὶ ἀνθρώπινης ἀλληλεγγύης ἡ πρόθυμη συμμετοχὴ τῶν καλλιτεχνῶν μας καὶ τῶν ἠθοποιῶν σὲ ψυχαγωγικὲς καὶ φιλανθρωπικὲς γιορτές, ὅπως π.χ. αὐτὴ ποὺ δόθηκε γιὰ τοὺς φυματικοὺς τῆς Σωτηρίας. Ἀκόμα πιστεύομε πὼς ἡ διάθεση αὐτὴ πρέπει νὰ καλλιεργηθεῖ περισσότερο καὶ νὰ ὑιοθετηθεῖ ἐπισημότερα ἀπὸ τὰ πνευματικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ σωματεῖα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τ. ΘΑΛΑΣΣΙΑΔΗ: Αἱρετικὴ πεζογραφία.
Α. FRANCE: Τζέσσυ (διήγημα).
Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ: Τὸ τρελλὸ βουνό.
Β. ΡΩΤΑ: Κριτικὴ θεάτρου.
Τ. ΑΓΡΑ: Κριτικὴ τοῦ βιβλίου.
Σ. ΜΑΖΑΡΑΚΗ: Δρόμοι.
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΥ: Ἐπιγραμματικά.
Γ. ΣΙΔΕΡΗ: Τὸ θέατρό μας δὲν γνώρισε ποτέ του ἀκμή.
Συνέντευξη μὲ τὸν κ. ΚΑΡΟΛΟ ΚΟΥΝ κλπ. κλπ.

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

Του κ. Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΥ

Ἡ πεζογραφία μας κατακλύστηκε ἀπ' τὸν ὑποκειμενισμό, αὐτὸ δὲν εἶνε μονάχα συμπέρασμα τῆς κριτικῆς, ἀλλὰ οὐσιαστικὸ γνώρισμα τῆς πιὸ πρόσφατης λογοτεχνικῆς μας παραγωγῆς καὶ μάλισμα, δὲν εἶνε καθόλου ὑπερβολὴ νὰ τὸ ὑποστηρίζομαι καὶ ὁ κύριος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς γιὰ πολλοὺς λογοτέχνες μας.

Πὼς στὸ ὑπόστρωμα τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς βρίσκεται πάντα τὸ ἐγὼ τοῦ δημιουργοῦ εἶνε ἄποψη ἐξῶφθαλμη καὶ πάγκοινα γνωστή. Πὼς τὸ ἐγὼ τοῦ καλλιτέχνη ἀνάγεται σὲ μορφὲς τέχνης καὶ πὼς ἡ προβολὴ τούτου τοῦ ἐγὼ, ὑπάρχει καὶ στὰ πιὸ ἀπρόσφορα εἴδη τέχνης εἶνε ὅμοια κάτι τὸ καθολικὰ ἀποδεκτό. (Ἐννοεῖται, γιὰ τὴν ἀποφυγὴ παρεξηγήσεων, πὼς τὸ ἐγὼ τοῦ καλλιτέχνη τὸ παίρνομε πάντα σὲ στενὴ συνάρτηση, μὲ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴ ὅπου ἀνήκει καὶ ὄχι αὐτόνομα καὶ ἀνεξάρτητα).

Κατὰ συνέπεια ἡ ἐποχή μας θὰ μποροῦσε νὰ διεκδικήση τὸν ἐπίζηλο τίτλο τῆς τελειότερης συνειδητῆς ἀντιστοιχίας ἀνάμεσα στὸ ἐγὼ τοῦ καλλιτέχνη, ποὺ τονίζομε πάλι πὼς τὸν θεωροῦμε γιὰ πνευματικὴ συνισταμένη τοῦ καιροῦ του, καὶ τῆς πνευματικῆς δημιουργίας. Ἐδῶ ὅμως ἀκριβῶς εἶνε τὸ ζήτημα: τὸ ἐγὼ αὐτοῦ τοῦ καλλιτέχνη τί ἐκφράζει; Καὶ γιατὶ αὐτὸς ὁ παράφορος, ὁ σχεδὸν ἔξαλλος ὑποκειμενισμός; Εἶνε δεῖγμα εὔρωστης ἀντανάκλασης τῶν πραγμάτων ἢ τὸ παραισθητικὸ κορύφωμα μιᾶς ἐποχῆς ποὺ ἔχασε τὸ ἔρμα της; Τέλος εἶνε δημιουργικὴ σύνθεση τῶν γόνιμων, τῶν ζωτικῶν, τῶν ἀνερχόμενων δυνάμεων τῆς ἱστορίας ἢ εἶνε νοσηρὴ διάλυση ἑνὸς καθημαγμένου ἐγώ, ἑνὸς ψυχολογικοῦ ἔρματου μέσα στὸν ὠκεανὸ τῆς ἀποσύνθεσης καὶ τῆς σείψης μιᾶς φριχτὰ παθιασμένης ἐποχῆς;

Νὰ μιὰ σειρὰ κοίκων στὴν ἀλυσίδα πολλῶν ἐρωτημάτων, ἀλυσσίδα ποὺ μπορεῖ νὰ βαρύνη καταθλιπτικὰ πάνω στὸ χέοι τῶν πνευματικῶν δημιουργιῶν. Τὸ πρόβλημα βέβαια δὲν εἶνε ἑλληνικό, εἶνε παγκόσμιο, κι' ἂν ἀνακινεῖται σήμερα εἶνε γιατὶ ἔφτασε σὲ κάποιον ἐπι- κίνδυνον παροξυσμό. Ἡ κριτική μας, (πρὸς Θεοῦ ὑπάρχουν καὶ ἐλάχιστώτατες ἐξαιρέσεις), ποὺ θἄπρεπε νὰ διαδραματίση κάποιο ρόλο ἀναστατικῆς λειτουργίας ἐποτίμησε τὴ στιλπνὴ ἐπιφάνεια, ἀπὸ τὸν ἀβυσσαλέο βυθό· fluctuat nec mergitur ἐπαναλαβαίνουμε καὶ μεῖς τὴν προσφιλῆ φράση τοῦ ἱδρυτὴ τῆς ψυχανάλυσης. Καὶ ὅμως ἡ κριτικὴ ἔξεσε τὸ κοινωνικὸ χρέος της, αὐτὸ ὅμως δὲν εἶνε τὸ ζήτημά μας.

Τὰ αἴτια τοῦ σημερινοῦ φαινομένου εἶνε κάπως ἀπώτερα. Μποροῦμε νὰ τὰ τοποθετήσουμε στὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰώνα, ποὺ συμπίπτει ἱστορικὰ μὲ τὸ τέλος μιᾶς ἐποχῆς. Ἀκριβῶς στὴν περίοδο αὐτὴ παρεβρισκόμαστε σὲ ὁλότελα διαφορετικοὺς προσανατολισμούς, προσανατολισμοὺς ποὺ ἀπεικονίζονται ἔκτυπα στὰ διάφορα ἰδεολογικὰ ρεύματα καὶ στὶς γενικώτερες τάσεις τῆς φιλοσοφικῆς καὶ μεταφυσικῆς σκέψης.

Ὁ 19ος αἰώνας ἦταν τὸ ἀπόγειο τῆς ἀπεριόριστης πίστης στὴ λογική, στὴ λογικὴ ποὺ θεμελιωνότανε ὁλοένα καὶ παγκοσμιοκρατικὰ στὶς ἀλληλοδιάδοχες προσκτήσεις τῆς ἐπιστημονικῆς ἐμπειρίας, καὶ ἡ πίστη αὐτὴ δὲν ἦταν παρὰ ἡ ἀντανάκλαση τῆς πίστης ποὺ εἶχαν στὴν προοδευτικὴ ἄνοδο τοῦ ἑαυτοῦ της ὁρισμένα ἱστορικὰ στοιχεῖα. Ὁ ἄνθρωπος τοῦ 19ου αἰώνα ἀντιμετώπιζε τὸν ἑαυτό του, τὸν κόσμο καὶ τὸ μέλλον μὲ μιὰ πάγια αὐτοπεποίθηση καὶ αὐτὴ ἡ σαφήνεια τῆς συνείδησης ἀποτυπωνόταν καὶ στὴ σκέψη του, εἴτε στὴν περιοχὴ τῆς καθαρῆς θεωρίας ἀναφερόταν, εἴτε στὸν πολύμορφο τομέα τῆς τέχνης ἐκδηλωνόταν. Καὶ δὲν ἦταν μονόχα ἡ σαφήνεια, ἡ συνειδητὴ καθαρότητα, ἀλλὰ καὶ ἡ εὔρυθμα ἀρχιτεχτονημένη συγκρότηση, ἡ ἁρμονικὴ διάρθρωση τοῦ συνόλου.

Ἡ εἴσοδος ὅμως στὸν 20ὸν αἰώνα συμπίπτει μὲ τὰ πρῶτα ἔκδηλα σημεῖα μιᾶς κρίσης βαθύτατης, ἱστορικὰ πρωτοφανέρωτης, γιατὶ ἦταν κρίση ποὺ πήγαζε ἀπ' τὴν πιὸ ἀκατανόητη, ἀπ' τὴν πιὸ ἀβυσσώπητη ἀποξένωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὰ δημιουργήματά του. Καὶ ἡ κρίση αὐτὴ ξέσπασε ὁρμητικώτερη στοὺς κόλπους τοῦ πνεύματος. Ἡ σκέψη ποὺ ὁλοένα ἀνερχόταν σὲ αἰθεριώτερα ὕψη καὶ θεωροῦσε ἕναν κόσμο ποὺ χτιζόταν καὶ προόδευε, δὲ μπόρεσε νὰ συλλάβη τὴν ἀντινομία ποὺ ὑπῆρχε ἀνάμεσα στὸν χτίστη καὶ στὸ κτίσμα, δὲν μπόρεσε νὰ ἀντιληφθῆ τὸ χρονικὰ περιωρισμένο αὐτῆς τῆς ἀνόδου, καὶ τότε χάνοντας τὴν ἰσορροπία της, ἔπεσε σὰν ἄλλος Φαέθων στὰ τάρταρα τῆς ἀπαισιοδοξίας, τοῦ σκεπτικισμοῦ καὶ τῆς μυστικοπάθειας.

Ἡ ἀλληλουχία ἀνάμεσα στὸ ἄτομο καὶ στὴν κοινωνία εἶνε κάτι τὸ αὐτονόητο. Τὸ ἄτομο ὅταν κυριεύεται ἀπ' τὴ νοσηρότητα, ἀπ' ὁποιαδήποτε νοσηρότητα κι' ἀπ' τὴν κυριολεκτικώτερα ὀργανική, παθαίνει ἀναγκαστικὰ κάποια ἀλλοίωση στὶς νοητικές του λειτουργίες. Ὅταν ἡ πάθηση εἶνε περισσότερο ψυχικὴ τότε, σύμφωνα πάντοτε μὲ τὰ νεώτερα πορίσματα τῆς ἐπιστημονικῆς ψυχολογίας, παρουσιάζει τὴν ἐπαγαγωγικὴ τάση, δηλαδὴ, καθὼς τὸ ξαναείπαμε, γυρίζει σὲ ἀρχαϊκοὺς, σὲ πρωτόγονους τρόπους σκέψης, ποὺ στὴν προκειμένη περίπτωση εἶνε καθαρὰ νοσηρὰ συμπτώματα. Παρόμοια καὶ ἡ κοινωνία ὅταν περνάει μιὰ περίοδο ἱστορικῆς κρίσης, πάσχει κι' αὐτή, καὶ ὅσο βαθύτερος εἶνε τὰ αἴτια τῆς κρίσης, τόσο βαθύτερος καὶ σοβαρώτερος εἶνε ὁ χαρακτήρας τῆς νοσηρότητάς της. Αὐτὸ κυρίως ἰσχύει σήμερα, γιατὶ παραβρισκόμαστε στὴν ἀποφασιστικώτερη καμπὴ τῆς παγκόσμιας ἱστορίας, καμπὴ ποὺ θὰ τὴν χωρίσει σὲ δυὸ εὐδιάκριτα ὅσο καὶ ἀντίθετα τμήματα.

Μιὰ λοιπὸν καὶ παραδεχόμαστε τὸ γενικὸ χαραχτῆρα τῆς ἐποχῆς μας, ἂς δοῦμε ποιὰ εἶνε τὰ ἰδιαίτερα γνωρίσματά της. Στὴν προοδευτική της φάση εἴχαμε τὴν ἄνοδο καὶ τὴ δημιουργία, ἐνῶ στὴν σημερινὴ παρατηροῦμε σταμάτημα καὶ κάποια γενικώτερη χαλάρωση τοῦ βασικοῦ συνεκτικοῦ δεσμοῦ· ἡ ἐλευθερία ποὺ δημιουργικὰ ἐργάστηκε γιὰ τὴν κατάκτηση τόσων καὶ τόσων σταθμῶν, ἔστω καὶ σὰν ἐκδήλωση ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, κατάντησε ἀναρχικὸ ξέσπασμα ποὺ ἀφηνιασμένα τραντάζει τὰ θεμέλια τοῦ ἴδιου οἰκοδομήματός της. Ἡ πίστη στὴ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου, τὸ χαρούμενο αὐτὸ καὶ αἰσιόδοξο ἆσμα τοῦ 19ου αἰῶνα, ἔγινε ὁ ἐκκωφαντικὸς ἦχος μιᾶς ἀκατανόητης προσευχῆς ἀνάμεσα στὴν πνευματικὴ σιωπὴ τῶν μέσων τοῦ 20 αἰῶνα. Καὶ τέλος ἡ πολυϋμνηνη λογική, ἔγινε ὁ ἀπύθμενος, ὁ ἀβυθομέτρητος ὅσο καὶ σκοτεινὸς ἐσωτερικὸς παραλογισμὸς τῶν ἡμερῶν μας. Δὲν εἶνε καθόλου περίεργο πὼς ὅλα τὰ ρεύματα ποὺ πήγασαν ἀπ' τὴν ἱρρασιονολιστικὴ ἀρχὴ διωγκόθηκαν στὸν καιρό μας καὶ ταυτίζονται ἀναγκαία μὲ τούτην τὴν ἐποχή. Τὸ σπουδαιότερο ἀκόμα εἶνε ἡ ὁλότελα μεροληπτικὴ καὶ αὐθαίρετη χρησιμοποίηση ὡρισμένων τελευταίων πορισμάτων τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν ἀκατανόητων αὐτῶν κατασκευασμάτων.

Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ἡ σημερινὴ κοινωνία μας βρίσκεται σὲ μιὰν ἐντελῶς ἰδιόμορφη ἐπαναγωγικὴ φάση, φάση ποὺ διαφαίνεται ἀπόλυτα κυρίως στὸν τομέα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς σκέψης. Ἡ περίφημη ἐσωτερικότητα τῶν νεώτερων φιλοσοφικομεταφυσικῶν συστημάτων, ὁ ἐξοβελισμὸς καὶ ἡ κατακραυγὴ τῆς λογικῆς, ἡ δυσπιστία στὶς αἰσθήσεις καὶ στὴν ἐμπειρία, ἡ μυστικοπαθὴς νεοϊδεαλιστικὴ ὑποτροπή, ἡ μετάθεση τοῦ γνωσιολογικοῦ προβλήματος σὲ διαφορετικὰ πλαίσια, ἡ κυριαρχικὴ ἀναγόρευση τῆς παντοκρατορίας τῆς διαισθησης, ἡ κοσμοθεωρητικὴ ἐκβιομηχανοποίηση ὡρισμένων ἔντονων βιωμάτων καὶ ἡ ἀναγωγή τους σὲ ὁλοκληρωμένες πνευματικὲς φορμοῦλες (Κίρκεργκωρ, Νίτσε) ἴσαμε τὴν τελευταία ἀπόπειρα κατάκτησης τῆς γνώσης μὲ μιὰν ἰδιότυπη illumination τοῦ βιβλικοῦ πνεύματος (Σέστωβ) δείχνουν πόσο ἀβέβαιος εἶνε ὁ σημερινὸς στοχαστὴς καὶ πόσο δύσκολα καὶ ἐπικίνδυνα μονοπάτια ἀκολουθεῖ γιὰ νὰ φτάσει σὲ μιὰν κάποια ἱκανοποιητικὴ ἄποψη.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν στὴν περιοχὴ τοῦ πνεύματος βλέπουμε νὰ δεσπόζει αὐτὴ ἡ ἀντιλογοκρατικὴ τάση μποροῦμε κάλλιστα νὰ ποῦμε πὼς ἐπιτελέσθηκε στὸ προκείμενο ἡ ἐπαναγωγὴ σὲ μιὰ προ — λογικὴ prelogique φάση, φάση ποὺ χαρακτηρίζει σύμφωνα μὲ τὸ Λεβὶ—Μπρύλ, τὴν πρωτόγονη νόηση. Αὐτὴ ὅμως ἀκριβῶς ἡ ὀπισθοδρόμηση εἶνε τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς πνευματικῆς νοσηρότητας. Ἡ προ — λογικὴ ὅμως νόηση, δὲν παύει νὰ εἶνε νόηση, μόλο πού, καθὼς λέει ὁ Léon Brun

(Συνέχεια στὴν 6η σελίδα)

ΠΑΛΑΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

• Ο ΑΓΙΟΣ ΕΛΙΣΑΙΟΣ •

Ἕνα μνημεῖο τῆς Ἀθήνας κινδυνεύει νὰ ἐξαφανισθεῖ ὁλότελα στὶς μέρες μας. Ἡ μικρὴ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἐλισαίου, κοντὰ στὸ Μοναστηράκι, ἀπέναντι στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Ἀδριανοῦ, στέκει ἀπὸ τὶς 3 Ἰουνίου, μελαγχολικὸ ἐρείπιο, χωρὶς στέγη, μὲ τοὺς τοίχους μισογκρεμισμένους. (1) Ἡ πληροφορία τούτη συγκίνησε πολὺν κόσμο, καθὼς φάνηκε ἀπὸ ἐπιστολὲς ἀναγνωστῶν καὶ ἄλλα σημειώματα σ' ἐφημερίδες: Ὁ Ἅγιος Ἐλισαῖος συνδέεται στὴ μνήμη μας μὲ τὴν εὐλαβικὴ μορφὴ τοῦ μεγάλου Σκιαθίτη, ποὺ ἔζησε γιὰ πολλὰ χρόνια ἐκεῖ μέσα τὶς κατανυκτικές του ὧρες.

Ὅμως ἡ μικρὴ αὐτὴ ἐκκλησία παρουσιάζει καὶ ἐνδιαφέρον ἱστορικὸ καὶ ἀρχαιολογικὸ ἀξιόλογο, γιατί, μαζὶ μὲ τὸ μνημειῶδες κλιμακοστάσιο ποὺ συνέχεται μ' αὐτήν, ἀποτελεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ λίγα παλαιὰ ἀθηναϊκὰ λείψανα: εἶνε ὅ,τι μένει ἀπὸ τὸ μεγάλο ἀρχοντικὸ τῆς σημαντικῆς ἀθηναϊκῆς οἰκογένειας Χωματιανοῦ Λογοθέτου, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Καμπούρογλους (Αἱ Παλαιαὶ Ἀθῆναι, Βιβλιοπωλεῖον Βασιλείου, 1922 σ. 156). Μὰ καὶ τὸ κτίριο τό ἴδιο, ἦταν ἕνα ἔξοχο δεῖγμα τῆς τέχνης τῶν Ἀθηναίων μαστόρων στὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας. Λόγοι ὑπηρεσιακοὶ μοῦ ἔδωσαν τὴ θλιβερὴ τύχη νὰ περιεργασθῶ προσεχτικὰ τὸ μνημεῖο, λίγες ὧρες πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς καταστροφῆς του: σᾶς δίδω τὶς ἐντυπώσεις μου ἀμέσως.

Ἡ ἐκκλησία εἶνε μονόκλιτη καὶ εἶχε ξύλινη στέγη. Ἡ τοιχοδομία της εἶνε χαρακτηριστικὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἀκολούθησε τὴν Ἅλωση. Οἱ μαστόροι ἐξακολούθησαν τὴν κατεξοχὴν ἀθηναϊκὴ παράδοση: νὰ χρησιμοποιοῦν μὲ πολλὴ καλαισθησία ὑλικὸ ἀπὸ ἀρχαιότερα μνημεῖα γιὰ καθαροὺς διακοσμητικοὺς λόγους. Ἐδῶ, τὸ μέρος ποὺ φαίνονταν περισσότερο ἦταν τὸ ἀνατολικό, δηλ. τὸ ἱερὸ μὲ τὴν κόγχη καὶ σὲ τοῦτο δῶσαν πολλὴ προσοχή. Τὸ τρίγωνο ποὺ σχημάτιζε ἡ σαμαρωτὴ στέγη τὸ στόλιζε ἕνα λιτὸ μαρμάρινο ἀέτωμα, καλὰ ταιριασμένο, λείψανο κάποιου ἀρχαίου κτιρίου, ἴσως πρωτοχριστιανικοῦ, ὅπως δείχνει ὁ ἁπλὸς σταυρός του. Δυὸ στενὰ παραθυράκια μὲ συνδυασμὸ μὲ δυὸ τρογυλὲς κοιλότητες — ἴσως γιὰ τὰ διακοσμητικὰ πιάτα ποὺ ἔβαζαν στὰ κτίρια — σχημάτιζαν ἕνα κόσμημα σὲ σχῆμα σταυροῦ. Τούτη ἡ τόσο λιτὴ καὶ συνάμα μὲ τόσο σωστὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀντίληψιν ὠργανωμένη ὄψη τοῦ μνημείου, κίνησε τὴν προσοχὴ καὶ παλαιοτέρων περιηγητῶν, ποὺ μᾶς ἔδωσαν, ἀνάμεσα σὲ λιγοστὰ ἀθηναϊκὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα, σχέδια καλοφτιαγμένα ἀπ' αὐτήν.

Ἀπὸ τὶς ἄλλες πλευρὲς ἡ νότια ἄκουμπᾶ σὲ σπίτια καὶ ἡ δυτικὴ στὸ κλιμακοστάσιο· στὴν μικρὴν αὐλὴ βλέπει ἡ βόρεια ὅπου εἶνε καὶ ἡ εἴσοδος. Στὴν πόρτα αὐτὴ δίδει μεγαλοπρέπεια ἕνα ὡραῖο μαρμάρινο βυζαντινὸ περιθύρωμα μὲ καλοδουλεμένες αὐλακώσεις. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ τὴν πόρτα εἶνε ἐντειχισμένα δυὸ ἀνάγλυφα τῶν τελευταίων βυζαντινῶν χρόνων, μὲ λαϊκὸ χαρακτῆρα. Καὶ ἡ πόρτα τοῦ νάρθηκα, στὴν ἴδια πλευρά, ἔχει ἕνα βαρὺ μαρμάρινο ἐπιθύρωμα μὲ ἅρπυιες καὶ ἄλλα ζῶα ἀνάγλυφα καὶ ἀποτελεῖ μαζὶ μὲ τὸ μικρὸ καμπαναριὸ ἕνα ὡραῖο σύνολο.

Μέσα ἡ ἐκκλησία μὲ τὸ νάρθηκα δὲν παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Οἱ τοιχογραφίες εἶνε πρόσφατες καὶ πολὺ μέτριες. Στὸ ἱερὸ χρησιμεύει γιὰ Τράπεζα ἕνα μεγάλο μαρμάρινο παλαιοχριστιανικὸ ἐπίθημα.

Μὲ τὴν ἐκκλησία εἶνε κολλητὸ τὸ κλιμακοστάσιο τοῦ παλαιοῦ ἀρχοντικοῦ, τοῦ ἄρχοντος Χωματιανοῦ Λογοθέτου, ποὺ ἀποτελεῖται, σήμερα, ἀπὸ μιὰ λιτὴ καὶ μνημειῶδη πύλη καὶ τὴν σκάλα ποὺ περνᾶ ἀπὸ πάνω της, χωρὶς νὰ ὁδηγεῖ πιὰ πουθενά. ("Ενα καλὸ σχέδιο τοῦ καθηγητῆ κ. Α. Ὀρλάνδου βλέπεις στὸ ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου τοῦ Καμπούρογλου, ποὺ ἀναφέραμε πιὸ πάνω).

Αὐτὰ εἶνε τὰ λείψανα τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς πρόσφατης ἀθηναϊκῆς ἱστορίας καὶ τέχνης ποὺ κινδυνεύουν σήμερα. Καὶ εἶνε τόσα λίγα αὐτὰ ποὺ ἔχουν μείνει, στὴν παλαιὰ Ἀθήνα, ποὺ ἀξίζουν ὅλη τὴ στοργὴ τῶν ὑπευθύνων καὶ μή. Ἐλπίζομε ὅτι ὄχι μόνο τὸ κακὸ θὰ σταματήσει ὡς ἐκεῖ, ἀλλ' ἀκόμη ὅτι τὸ μνημεῖο θὰ μπορέσει σύντομα ν' ἀποκατασταθεῖ στὴν ἀρχική του μορφή, κατοχυρωμένο τελειωτικὰ ἀπὰ κάθε ἰδιωτικὴ κακόβουλη ἐπιχείρηση.

ΜΑΝ. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

Το Χρονογραφημα Μας

Φ.ΛΟΛΟΓΙΑ Η... ΕΛΑΦΡΑ

Πολυ συχνά ἔχει ἀκούσει τὸν ἀναβαλλόμενο ἀπὸ τοὺς «σοβαροὺς» ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων, ποὺ ἤλεγουν στὰ πρόχειρα λογοτεχνικὰ ἐντρυφήματα τοῦ κοινοῦ τὴ μεγαλύτερη δυσκολία γιὰ τὸ πνευματικό του ἀνέβασμα. 'Ωστόσο ἀρκετὲς φορὲς ἡ ἁπλοστροφὴ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων στὴν ἐλαφρὴ λεγόμενη φιλολογία εἶνε ἀρκετὰ ἄδικη. Καὶ πρώτα—πρώτα γιατὶ μεταχειρίζουνται ἀμφίβολης σταθερότητας κριτήρια γιὰ τὸ διαχωρισμὸ της ἀπὸ τὴ σοβαρὴ λογοτεχνία: Δὲν εἶνε σπάνιο τὸ φαινόμενο ἀποιου διηγήματος, σερβιρισμένου ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἐλαφρὸ περιοδικό, ποὺ ἔχει πολὺ περισσότερα στοιχεῖα ἀληθινῆς τέχνης ἀπὸ μιὰ μεταφυσικὴ ἀρλοῦμπα κάποιου ὑπερμοντέρνου διανοητή. "Ἐπειτα ἂς μὴν ξεχνᾶμε πὼς ἡ ἐλαφρὴ φιλολογία εἶνε χρήσιμη πολλὲς φορὲς γιατὶ μαθαίνει τὸ μικροαστὸ ἀναγνώστη νὰ διαβάζει, κι' ὅταν ἀρχίσει νὰ διψᾶει γιὰ διάβασμα ποὺ στὴν ἀρχὴ τὸβλεπε σὰν τρόπο σκοτωμοῦ τῆς ὥρας του, δὲ θ' ἀρνήσει ν' ἀποζητήσει τὸ σοβαρὸ λογοτεχνικὸ ἔργο, ποὺ θὰ ξυπνήσει μέσα του αἰτήματα κι' ἀπορίες. Πιστεύω πὼς πολὺ λίγοι εἶνε κεῖνοι ποὺ πῆραν στὰ χέρια τους νὰ ἔχουν περάσει ποίον ἀπὸ τὴ δοκιμασία τοῦ διαβάσματος τῆς ἀρρωστημένης αἰσθηματολογίας τοῦ ἑβδομαδιαίου περιοδικοῦ, ὅπως ἐλάχιστοι ἀπὸ τὸ λιγώτερο διανοητικὰ ἀνεπτυγμένο κοινὸ πήγανε νὰ δοῦνε τὸ ψυχολογικὸ θέατρο τοῦ Τσέχοφ, χωρὶς νάχουνε πρῶτα χειροκροτήσει τὰ κατορθώματα τοῦ Καραγκιόζη.

'Ωστόσο αὐτὴ τὴ χρησιμότητα τῆς ἐλαφρῆς φιλολογίας τὴν ἐκμηδενίζει σχεδὸν ὁλότελα ἡ κακομαιριά μας: Τί ρωμηοὶ θάμαστε, ἂν δὲν μποροῦσαμε γιὰ κόνουμε τὸν ἔξυπνο, νὰ κοροϊδεύουμε τὸ σύμπαν καὶ νὰ περνᾶμε μιὰ σπουδαῖα ὀποκείμενα στὰ μάτια τῆς πλέμπας; "Οσοι ἔτυχε νὰ κάμουν μιὰ μικρὴ ἢ μεγάλη ἐπογγελματικὴ ἠητεία σὲ ἐλοφρὰ ἑβδομαδιαῖα περιοδικά θὰ μὲ καταλάβουν καλλίτερα. Οἱ συνεργάτες τους — ἐχτὸς ἀπὸ ἀσήμαντες ἐξαιρέσεις — δὲ διστάζουνε νὰ προσφέρουνε στὸ «νοῆμον» κοινό τους Ντοστογιέφσκυ, Χάμψουν, Τσέχωφ, ποὺ τὰ ἔργα τους γοφνανε... οἱ ἴδιοι ἢ νὰ βάλουν τέτοιας ὁλκῆς ὀνόματα κάτω ἀπὸ διηνήματα μετα φρασμένα ἀπὸ τὴ «Μαρὶ Κλαίρ». "Ετσι τὸ πλατὺ κοινό, ποὺ τὰ πασακολουθεῖ φανατικά — τὰ ἐλαφρὰ περιοδικὰ ἑξακολουθοῦν καὶ σήμερα. ποὺ μιλᾶμε γιὰ πνευματικὴ ἄνοδο νὰ πουλάνε πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες φύλλα τὴ ἑβδομάδα ἑνῶ τ' ἀντίστοιχα λονοτεχνικὰ δὲν ξεπονοῦν τὶς πέντε. ἀποτελωατόνεται σ' ἔνα διανοητικὸ κοιμφού ζιο καὶ ποτὲ δὲ θὰ διψάσει γιὰ ἕνα διήγημα τοῦ Γκόρκυ, ἀφοῦ ἔγει διαδάσει τὸ. σα καὶ τόσα πλαστονασαημένα δικά του, ποὺ δὲ διαφέρανε ἀπὸ τῆς... Ντελλό. "Ας ἀφήσουμε τὰ σοφὰ λόγια μεγάλων ἀνδρῶν ποὺ φοοτῶνουνται στὴν πλάτη τοῦ Κοῦτε μὲ τὴν ἴδια ἐλαφρὴ συνείδηση, ποὺ ἀποδίνουν τα στὸ... Μεγάλο Ναπολέοντα ἢ τὴν κυρία Πομπαντούρ.

Τὸ πεοίεογο εἶνε σ' αὐτὴ τὴν ἀξιοσθήνητη ἰστοσία πὼς οἱ διουμήανοι τῆς ἐλαφοῆς φιλολογίας ποὺ ἐλέσπιν τὴ. «ὑψηλὴ τέννη» — ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν εἰωνικᾶ- μὲ τὸ ἴδιο ἐνθουσιὰ μάτι. ποὺ ἐλέπει ἡ ἀλεποὶ τὰ κρεμασταρίσια πεπιφορνοῦν μὲν τὰ σοβαρὰ ἔνια. χρησιμοποιοῦνε δμως τὰ σοβαρὰ ὀνόματα. Πετᾶνε στὸ καλόθι τῶν ἀγοήστων τὰ ἔργα καὶ ἐκμεταλλεύουνται τοὺς ἐογάτες. ποᾶμα. ποὺ σημαίνει πὼς διαισθάνουνται τὴν ἀπήχηση. ποῦνουνε στὴν πλατειὰ μᾶζα, ἔστω καὶ σὰν ὀνόματα μοῦγκα. Θὰ μοῦ ποῦνε θέβαια μειοκοί : Τί θέλεις νὰ γίνει; Αὐτὸ εἶνε τὸ ἐπάγγελμά μας κι' Ἔτσι ποέπει νὰ κάνουμε ἂν θέλουμε νὰ μὴν πεθάνουμε κάτω ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ. Τὸ κοινὸ φταίει. Τέτοιο ποδνε, τέτοια θέλει.

Σ' αὐτὸ τὸ δικολαβίστικο ἐπιχείρημα ὀρίσκω πὼς ὑπάρχει ἄλλος ἀρμοδιότερος ν' ἀπαντήσει. Κι' ἂς ἐλπίσουμε πὼς ἡ διαφοροποίηση τῆς σημερινῆς κοινωνίας, ποὺ ὅλοι τὴν ποθοῦμε σύντομη, θὰ σασώσει κι' αὐτὸ τὸ «ἐπάγγελμα» τοῦ διανοητικοῦ εὐνουχισμοῦ ἑνὸς ὁλόκληρου κόσμου μαζὶ μὲ τόσα ἄλλα «τίμια» ἐπαγγέλματα τὼν σημερινῶν καιρῶν, καὶ πὼς τὸ κοινὸ δὲ θ' ἀρνήσει νὰ γίνει στ' ἀληθινὰ νοῆμον.

ΣΠ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

• ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΣΤΑΥΡΟΥ: ΜΥΣΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ •

Τοῦ κ. ΤΕΛΛΟΥ ΑΓΡΑ

"Οσο γιὰ μένα, τὸ χρονολογικὰ ἀρχαιότερο κείμενο ποὺ, γιὰ δήλωση ἐρωτικοῦ πάθους, ἐρῆκε τυπωμένη τὴ φράση «κρὺν ντὲ φούντο» ἦταν ἡ «Φαίδρα» τοῦ Ρακίνα. «Μὰ, γτ' ἀμοὺρ» τὸ Ἐλεγαν παλαιότερα οἱ Γάλλοι —καί, δίχως ἄλλο, ποὶλοὶ ἀπ' δσους διαβάζουν τὶς γραμμὲς αὐτές, θὰ θυμοῦνται — ἀπὸ κάποιαν ἀναμονὴ τους σὲ προθαλάμους γιατρῶν — τὸν πεῖρημο ὡνόνυμο πίνακα: ἑνας μεσαιωνικὸς ἰατοφιλόσοφος πλησιάζει μ' ὅλη του τὴ σοβαρότητα νὰ σταθοκοπήσει τὴν ἐξέτηβη ἀρχοντοπούλα ποὺ εἶνε ἄρρωστη ἀπὸ ἔρωτα. Αὐτὸ τὸ «ἐρωτικὸ νόσημα» — αὐτὸ περισσότερο. παρὰ ὁ ἔρωτας — εἶνε τὸ θέμα τοῦ τρίτου διβλίου τῆς κυρίας Τατιάνας Σταύρου.

Δὲν ἀμφιβάλλομε καθόλου, ὅταν διαβάζουμε παρόμοιες περιγραφές: «Γιὰ νὰ σταθεῖ, νὰ μὴν πέσει, στηρίχτηκε στὸ σιδερένιο στύλο ποὺ βρέθηκε μπροστά της... Τὴ μισῆ... "Ενα σπηροὸνι ἄγριο, διχαλωτό, μπήχτηκε στὸ στομάχι της. Τὸ σῶμα σκέβρωσε μονομιᾶς καὶ ζάρωσε. Πίσω, στὸν τοάχηλο, τὸ δέσιμο ποὺ τὸν κρατάει ὀρθὸ ξεθηλυκώθηκε καὶ τὸ κεφάλι ἔπεσε ἀπάνω πλάγι ξεκρέμαστο. Νὰ μὴ τὴ βλέπουν τὰ παιδιά, ἔκρυψε μέσ' στὶς παλάμες της τὸ πρόσωπο καὶ συλλογίσθηκε θαμπά, ὅπως θὰ συλλογιοῦνται οἱ ἐτοιμοθάνατοι σὰν πασαδίνουνε ψυχή». (σ. 123).

Μὰ ἡ ἴδια ἡ ἠρωΐδα δὲν πρέπει ν' ἀμφιβάλλει, ὅταν ἔχει τόσο καθαρὴ συνείδηση γιὰ ὅ τι τῆς συμβαίνει: «...εἶνε δυνατὸ καὶ πολὺ δυνατὸ μάλιστα, νάλατοεύεις κάποιον ποὺ δὲν ἐκτιμᾶς. Ποὺ δὲν τὸ πιστεύεις πιὰ καὶ μήτε τὸν σέβεσαι. Νὰ τὰ αἰσθάνεσαι ὅλ' αὐτὰ νὰ σὲ μὴ ἀνοιχτοματιὰ ἐκεῖνο ποὺ ἀγαπᾶ καὶ ποὺ δὲ νελιέτσι στὸ τίποτα... Δὲν τοῦ ἀέλζει... Εἶνε ἕνας κοινὸς μικρόκοσδος ἄνθωπος. Μὴ γελιέσαι, δὲν τοῦ ἀέλζει... Δὲ γελιοῦμαι καθόλου.. Βλέπω καθαρά. κατακάθαρα δμως δὲν μποοῦ νὰ κάνω ἀλλοιῶς... τὸ σῶμα δὲν τὸ ἐξουσιάζει ἡ λογική...»

Ναί, ἀλλὰ πῶς «τὸ σῶμα»; 'Εδῶ ἡ ἠρωΐδα — δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία — ὑπερβάλλει μὲ τὴν ὑπερβολὴ τῶν γυναικῶν ποὺ πονοῦν. ἢ μὲ τὴν ἄγνοια τῶν ἐνζενοῦ του Μυσσὲ ἢ τοῦ Μποσελ. Ποεδό. ποὺ μόνο στὴ φαντασία ἔζησαν τὸ «ἀμόρτημά» τους.

"Υστερ' ἀπὸ δάκρυα καὶ κοπετοὺς, ὕστερα ἀπὸ ἀγρόπνιες ἢ ἐφιάλτες, ἀπὸ γχρεμνοὺς καὶ ὅαραθρα, πρὸς τὸ τέλος τοῦ διβλίου, ἢ ἠρωΐδα ἐπιμένει πάντα: «Αὐτὴ ἡ ἀσκήμια καὶ ἡ γτροπή, ἤτανε τὸ ὡραῖο καὶ τὸ δυνατό. "Ενας ἄντρας ποὺ τὸ ἐπαινοῦνε μιὰ γυναῖκα. Μιὰ γυναῖκα ποὺ τὴ σπρώχνουνε κι' ἐπιμένει, "Ενας ἄνθρωπος ποὺ προσφέλλει ἕναν ἄλλον ἄνθρωπο σ' ὅ,τι ἔχει μέσα του πιὸ ἀγγὸ καὶ πιὸ καλό.. Ψέμματα. Οὔτε φίλοι πιά. Τίποτε. Δυὸ ἐξένοι. Δυὸ ἀγνωστοι. Ὀλόξενοι. Μηδὲν (σ. 142»).

Εἶνε, ἀληθινά, τὰ μόνα ἀγανακτημένα λόγια ποὺ λέγει γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἀγάπησε. Καὶ πρὶν ἀπ' αὐτὰ καὶ ὕστερ' ἀπ' αὐτά, μόνο ἐκφράσεις λατρείας κι' ἐγκατάλειψης ἔχει νὰ τοῦ χαοίζη. Κι' ἂν τὸ πρῶτο προτέρημα τοῦ διβλίου εἶνε πὼς δίνει τὸ ψυχολογικὸ καὶ πραγματικὸ δίωμα μιᾶς ἠθικῆς ἐπιτυγῆς, τὸ δεύτερο εἶνε τοῦτο: ἡ μακροθυμία κι' ἡ μετοιοφοσύνη. Στέκεται, ἀληθινά, τόσο ψηλὰ ἡ ἠρωΐδα τῶν «Μυστικῶν Πηγῶν» καὶ τόσο ἀσφαλισμένη βρίσκεται ἐκεῖ ψηλά, ὥστε οὔτε τὸ νοιώθει κάν..

"Ολη ἡ ὡς ἐδῶ κριτικὴ τοῦ διβλίου εἶνε κριτικὴ «ἐξ ἀπόπτου» κριτικὴ ὁλοκληρωμένη καὶ κάποιας σχηματικῆ. Διαβάζοντας κανεὶς τὶς σελίδες. τὴ μιὰ ὕστερ' ἀπ' τὴν ἄλλη. μπερδεμένος σ' ἕνα σωρὸ ἐπεισόδια ποὺ τὰ περισσότερα εἶνε σκοτεινὰ καὶ θλιβερὰ κι' ἀδιέξοδα. ἀκούοντας ἐδῶ τὴ ζωστὴ ἀνάσα τοῦ πόθου ποὺ «δὲν ξέρει τ' ὄνομά του» κι' ἐκεῖ τοὺς θρήνους καὶ τοὺς στεναγμοὺς. σχεδὸν καμωμένος ἕνα μόριο τοῦ δράματος δὲν ὑποπτεύει τίποτε ἀπ' αὐτά. Βλέπει, ἀκούει, ὀσφραίνεται, ἀπτεται μιὰν Ἱστορία νεανικῆς ἀγάπης, ἀπλῆ, φλογερὴ καὶ σύγχρονη.

"Α ναί, τόσο φλογερή! 'Η κριτικὴ δὲ θὰ τῆς ἀρνιόταν ὅλη τῆς τὴ συμπάθεια ἀκόμα κι' ἂν ἡ ἀπόκλισή της ἤθελε φανερωθῆ ὅλως διόλου ἄλλη· ἂν δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ «σῶμα» νικοῦσε, ἂν ἡ «μυστικὴ πηγὴ» τῆς ἀντιστάσεως εἶχε ἠττηθῆ. Γιατὶ ὁ κριτικὸς ποὺ εἶνε ἐέβεσια καὶ καλλιτέχνης, ξέρει μαζὶ μὲ τὸν Ριμπὸ — καὶ ποὶν ἀπ' τὸν Ριμπὸ — ὅτι τὸ «συναίσθημα εἶνε μοοφὴ βουλήσεως». Κι' ὅλες οἱ βουλήσεις, ὅλη ἡ βούληση, τί εἶνε παρὰ μιὰ καὶ μόνη — ἡ βούληση τοῦ ζεῖν; "Οπου «θέλω», ὅπου «πάοχω» — εἶνε καὶ μιὰ πάλη μὲ τὸ θάνατο.

'Αληθινὰ ἀνάμεσα στὰ λόγια τῆς ἠρωΐδας ὅπου λυώνει ὅλη τῆς ἡ ὅπαοξη μιλεῖ ἡ ἴδια ἡ φύση. 'Η φύση. αὐτὴ ποὺ συνειθίσαμε νὰ τὴν αἰσθανώμαστε μόνο σὰν μεγάλη ἔχθρα. μόνο σὰν μεγάλη ἀδιαφορία. τωπιιιάνεται τώρα μπροστὰ μας, μέσα στὴν ἰκεσία καὶ στὸ παράπονο· «θέλω νὰ μείνω! θέλω νὰ ζήσω» — "Ετσι ἡ φύσις ὀαοκαλεῖ τὴ δύναμή μας· καὶ μέσα σ' αὐ τὸν τὸν κόσμο, μ' ἕναν τοόπο μόνον μένουν μ' ἕνα τρόπο μόνο ζοῦν.

Ναί, τόσο μὲ τὰ χίλια ἐκεῖνα φλογερὰ «ἀγαπημένε!», ποὺ γράφει καὶ σβήνει — καὶ σχίζει γιὰ σὰν ἐπίπορα τὴ «ψευτιὰ τῆς ἀγάπης», ἡ ἠρωΐδα τοῦ διβλίου, ὅσο καὶ μὲ τὸ χάδι τὸ πιὸ ἐκλυτο κι' ἔνοχο καὶ δόλιο τοῦ ἀνθρώπινου πλάσματος, αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ φύσις παοασκαλεῖ πάντα μὲ τὰ ἴδια λόγια: «Δὲν ὑπάρχει κακὸ — ἀνασταναζει — ὅπου ὑπάρχει ζωή· δὲν ὑπάρχει ἀμαρτία ἐκεῖ ποὺ καλεῖ ἀκόμα ἡ ζέστα ποοῦ ε l v a i : ἡ νέκρα, ἡ παγωνιά, ὁ θάνατος — αὐτὸ εἶνε ὅλο τὸ κακό, αὐτὸ εἶνε ὅλη ἡ ἁμαρτία. 'Αλλ' αὐτὰ τ' ἀκούει μόνο ὁ κριτικός, μόνον ὁ φιλόσοφος μόνον ὁ καλλιτέχνης μέσα ἀπὸ τὴ «Μυστικὴ πηγή». 'Ο καλλιτέχνης — μὰ τί ἄλλο εἶνε παοὰ κι' αὐτὸς μιὰ γυναῖκα — ἐσωτευμένη μὲ τὸ θαῦμα τῆς ζωῆς; Δὲν ἀδιαφοοεῖ γιὰ τὴν ἀωοστία; καὶ τί ἄλλο γυρεύει παρὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἡδονή; καὶ τοῦ δράματος δὲν ὑποπτεύει τίποτε ἀπ' αὐτά. Βλέπει, ἀκούει, ὀσφραίνεται, ἀπτεται μιὰν Ἱστορία νεανικῆς ἀγάπης, ἀπλῆ, φλογερὴ καὶ σύγχρονη.

'Αλλὰ ἀρχίζω — καὶ μάλιστα ἀπὸ πολλὴν ὥοα ἔχω ἀοχίσει — νὰ μιλῶ πεοισσότεοο ἐξ ἀφοομῆς τοῦ διβλίου ἑνὸς πρέπει μᾶλλον νὰ πῶ γιὰ τὸ διβλίο τὸ ἴδιο...

Τὸ ἔογο τῆς κ. Σταύοου εἶνε βέβαια πιὸ πολὺ ἕνα μεγάλο διήγημα. παοὰ ἕνα σωστὸ μυθιστόοημα. "Ἐξω ὅμως ἀπὸ τὴ θέοη τοῦ γοαψίματος. ποὸ εἶνε τὸ μόνιμο γνώοισμα τῆς συγγοαφέως καὶ τοῦ φτνεοώνεται ἐδῶ πιὸ δυνατὰ καὶ πιὸ ἐλεύθεοα, νοιῶζω ὅτι — ἀπέναντι στὰ δυὸ τῆς ποοηγούμενα διβλία — ὀστεοεῖ κάποιος σὲ πλαστικὴ. Καὶ ἡ γλῶσσα. ποὺ πάντα ποοσέχω ἐεχωοιστὰ τὸν πλοῦτο της. Ἰδίως δὲ λεπτομέοειες τεχνικὲς, μοῦ φαίνεται, αὐτὴ τὴ φοοὰ. ἐιαστικὴ κάποιος. Τὸ ἔογο χωοίζεται οὐσιαστικὰ σὲ δυὸ μέοη — τὸ πρῶτο τελειώνει μὲ τὸ κεφάλαιο «Σύγκρουση». Δὲν ξέοω ἂν σκόπιμα ἢ τυχαῖα, μὰ πάντα μὲ πολλὴ τέχνη, ἡ συγγοαφεὺς γεμίζει τὸ πρῶτο μέοος μὲ σκηνὲς τ ὀδεύτεοο μὲ ἀνάλυση: γιατὶ ἀληθινά, ἔτσι εἶνε — ὅ. ποιος ἀγαπᾶ, ἐλέπει· ὅποιος πονεῖ, σκέπτεται. Καὶ τ' ὁμολογῶ. πολλά, τὰ περισσότεοα ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀνάλυση δὲν μοῦ φαίνονται, καθ' ἑαυτά. οὔτε πολὺ ἐνδιαφέοοντα, οὔτε πρωτότυπτ. "Ὁμως πιστεῦω μᾶλλον κ' ἐδῶ ὅτι ἡ κ. Σταύοου, περισσότεοο ἀπὸ τὸ ἀπόλυτο τῶν ἀληθειῶν, θέλησε νὰ δώσει ψυχολογία — φωτογοαφίζοντας ἐκεῖνες τὶς αὐθαίοετες, τὶς χαοιτωμένες γενικεύσεις ποὺ κάνουν τὰ 'ἐρωτευμένα κοοίτσια ὅταν γιὰ πρώτη φοοὰ πονέσουν, ὀποτυπῶδη ἰχνογοαφήματα σπουδαιοφανῶν ἀστοχασμῶν ποὺ μόνο ἕνα τρυφεοὸ φιλὶ στὸ στόμα εἶνε ἡ καλύτεοη ἀπάντησί τους.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΘΕΑΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ
Σκηνοθέτης Κ. ΚΟΥΝ
Λ. ΠΙΡΑΝΤΕΛΛΟ
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ ΚΑΙ Η ΑΡΕΤΗ
Κωμωδία
Κάθε βράδυ 8 μ. μ.
ΠΕΜΠΤΗ — ΣΑΒΒΑΤΟΝ
ΛΑΪΚΑΙ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΑΙ
6 μ. μ.
στὸ ΘΕΑΤΡΟ
ΔΕΛΦΟΙ
Ἀχαρνῶν — Ἠπείρου
Τηλ. 55.071

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ
Τοῦ ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΡΔΑΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ
(Σχ. 80 σελ. 247)
Σ' ὅλα τὰ Βιβλιοπωλεῖα
δρχ. 8.000
Ἐκδότης: Γ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ
Καλλιθέα — Ἀθήνα

ΠΡΟΣΕΧΟΣ ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΗ
Η
ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ
Μιὰ νέα ποιητικὴ σύνθεση
τοῦ κ. ΚΡΙΤΩΝΑ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗ

ΤΟ "ΜΕΘΥΣΜΕΝΟ ΚΑΡΑΒΙ"
Κάθε βράδυ δέχεται ἐπιβάτες
γιὰ τὸ λιμάνι τῆς λησμονιᾶς.
ΟΔΟΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ 7 (Πλάκα)

ΣΠ. ΓΙΑΝΝΑΤΟΥ: ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ
(ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΕΝΟΣ ΑΡΝΗΤΗ)
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΥΤΗ ΤΗ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

• ΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ •

Τοῦ κ. ΤΑΣΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Στὴν τόσο στοχαστικὴ ἀπολογία τῆς πεζογραφίας μας τοῦ μεσοπόλεμου, ποὺ ἐπιχειρεῖ ὁ κ. Ἰω. Παναγιωτόπουλος στὰ «Γειραϊκὰ Γράμματα», παρατηρεῖ, μὲ κάποιο ἀδιόρατο παράπονο, πὼς «ἐνῶ ἡ νεοελληνικὴ πεζογραφία τοῦ μεοοπόλεμου μᾶς ἔδωσεν ἐξαίρετα δείγματα τῶν παραλλαγῶν τοῦ μυθιστοοήματος, τὸ γνήσιο, τὸ καθαοόαιμο μυθιστόοημα δὲν κατάφεοε νὰ τὸ πραγματοποιήσει σὲ κείμεν' ἀδιαμφισβήτητης ἀξίας». Κι' ἀποδίνει αὐτὴ τὴν ἀποστασία περισσότεοο στὴν ἔλλειψη λογοτεχνικῆς σπουδῆς,δηλαδὴ σὲ μιὰ φυγεύθυνη ἀποστροφὴ πρὸς τὴν παράδοση, ποῦ μᾶς ἐκληοοδότησαν οἱ μεγάλοι ἀρχιτέκτονες τοῦ μυθιστοοήματος,—ὅπως ὁ Στένταλ, ὁ Μπαλζὰκ κὶ ὁ Φλωμπέρ,—γιὰ νὰ μεταχειοιστῶ τὸ χαοακτηοισμὸ τοῦ Τιμπωντέ, παοὰ σὲ μιὰ φυσιολογικὴ κὶ' αὐτόνομη πιὰ ἐξέλιξη τῆς πεζογοαφίας μας.

Μοῦ φαίνεται, πὼς ἡ παοατήοηση τοῦ κ. Παναγιωτόπουλου μαζὶ μὲ τὴν πικοία ποὺ ἀναδίνει διευκολύνει καὶ μιὰν ἀγανάχτηση. Καὶ τὸ ὀογίλο ἐρώτημα δὲν ἀογεῖ νὰ γλυστοήσει ἀπὸ τὰ χείλη: «Κι, ἐδῶ, λοιπόν, κυβεοήτοσ ἡ ἔμφυτη τάση τοῦ οωμιοῦ νὰ τὰ καταφέοει ὅλα μὲ τὴν «ἐλάσσονα προσπάθεια» ; Φοβοῦμαι, πὼς ἡ ἀδικία πρὸς τὴ σύγχοονη,—ἂς τὴν ἀποκαλέσω «αἱοετικὴ»,—τάση μερικῶν πεζογοάφων ν' ἀπελευτεοωθοῦν ἀπ' τὴν κηδεμονία τῆς «ὀοθόδοξης» συνθέσεως, γεννιέται ἀπὸ μιὰν αἰσθηματικὴ προσκόλληση στὸν ὄοο «μυθιστόοημα», ποὺ, ἄλλοῦ, πολὺ ἔξυπνα ὁ κ. Παναγιωτόπουλος προφητεύει, πὼς υοήγοοα «θὰ παοει ὁλότελα συμβατικὴ σημασία, τόσο ποὺ νὰ πάψουν καὶ νὰ τὰ μεταχειοιζονται οἱ πεζογοάφοι».

Τὸ μυθιστόοημα, σὰν στεονοέγνντο λογοτεχνικὸ εἶδος, ποὺ ἡ πατοότητά του βοίσκεται κυοίως στὸν πεοασμένο αἰῶνα, ὑπακούει κιαυτό, ὅπως ὅλα τὰ γνήσια εἴδη τοῦ λόγου, στὸ νόμο τῆς ἀλλαγῆς, ποὺ εἶναι φθοοὰ κὶ ἀνανέωση μαζύ. Μήπως σαυτό τὸ νόμο δὲν ἐνδώσανε ἡ λυοικὴ ποίηση μὲ τὸ σημεοινὸ ἐλεύθεοο στίχο, ἡ θεατοικὴ σκοδομὴ μὲ τὰ σύγχοονα tableaux καί, μοιοαῖα, τὸ ἔπος ; Γιατὶ νάναζητοῦμε τὴ «γνησιότητα» καὶ τὸ «καθαοόαιμο» τοῦ κ. Παναγιωτόπουλου στὴ στατικότητα, ποὺ ὁδηγεῖ ὡς τὴν ἀποτιτάνωση καὶ ἀντιστοατεύεται σαυτὸ τὸ νόμο τῆς ζωῆς;

Παοατηοώντας ἀπ' τὴ σκοπιὰ τῶν σημεοινῶν λογοτεχνικῶν μοοφῶν,—ποὺ στάθηκαν κατάξιες νὰ ἐκφράσουν τὴν προσωπικὴ καὶ ὁμαδικὴν ἀγωνία τοῦ καιοοῦ μας,—τὶς ἔνδοξες τοῦ παοελθόντος, δὲ νιώθουμε κανένα αἴσθημα κατωτεοότητας. ἀφοῦ καὶ οἱ δικές μας, μὲ τὴ σειοὰ τους τώοα, ἐπιτελοῦν τὸ ἴδιο καθῆκον, ποὺ κάποτε εἶχε κάνει τὸ παοελθὸν κυνηγώντας τὸ μέλλον του. Ἀπὸ τὴ συνθετικὴν ὀοθοδοξία τοῦ Στένταλ καὶ τοῦ σεβαστοῦ μου κ. Γοηγοοίου Ξενοπούλου ἴσαμε τὴν αἰοετικὴ τῆς Γούλφ, τοῦ Κοσμᾶ Πολίτη καὶ τῆς Ἀξιώτη τὸ μυθιστόοημα δὲν ἔχασε τίποτε σὲ ζωτικότητα, μονάχα ἀποτοξινώθηκε, ἀνανέωσε τὸν ὀπλισμό του γιὰ νὰ φανεῖ ἀντάξιος στὶς προσδοκίες καὶ τὸν ἀλματικὸ ουθμὸ τῆς ἐποχῆς μοις. Αὐτὸς «ὁ μυστικὸς ὁμέναιος» τῆς μοοφῆς μὲ τὸ περιεχόμενο,—ἂς τολμήσουμε νὰ τ' ὁμολογήσουμε,—στάθηκεν ἀπ' τοὺς πιὸ εὐτυχισμένους θεσμοὺς, ποὺ ἔβγαλαν τὴν ἐποχή μας ἀσποοποίσωπη, ὥστε νὰ συγκρίνουμε τώοα θαοοετὰ καὶ μὲ περηφάνεια τὴν ἀνιχνευτικὴ προσπάθεια τοῦ Στένταλ μὲ τ' ἀκοιβῆ,—ὅσο ἀκοιβῆ μποοοῦν νὰ γίνουν,—δεδομένα τοῦ Προύστ, τοῦ Ζίντ, τῆς Γουλφ, τοῦ Μόργκαν...

Κανένας ἀξιος τοῦ προοοισμοῦ του μυθιστοοιογοάφος δὲν ἀπιστεῖ στὸ γενικώτατο κοιτήοιο ποὺ διαφοοοποιεῖ τὴν τέχνη ἀπὸ τὴν ἐπιστημη,—στὴ συνθετικὴ προσπάθεια. Μὰ γιατὶ νὰ τὴ ζητοῦμε ἔτσι προσκολημένη κι' ἀκαμπτη, κι' ὄχι διαφοοετικὴ,—εὐλύγιστη κι' ἄπιστη σὲ κάθε ὑπόσχεση σταθεοότητας ; Γιατὶ νὰ ξεκινοῦμε πρὸς τὴ λεπτομέοεια καὶ νὰ μὴν ἀναχωοοῦμε ἀπ' αὐτήν; 'Από τὴν «Μποβαοὺ» τοῦ Φλωμπὲρ ἴσαμε τὴν «Εγοϊσα» τοῦ Κοσμᾶ Πολίτη ἡ ἀοετὴ τῆς συνθέσεως δὲν ἔκανε καμμιὰ σύμβαση, μονάχα ἀποστάτησε ἐγωϊστικά, ἀκολουθώντας τὸν ἀδυσώπητο νόμο τῆς ἀλλαγῆς, ποὺ εἶναι ἡ προσαρμογὴ στὰ νέα κλίματα τοῦ καιοοῦ μας. Μιὰ μέοα,—ποιὸς ξέοει πότε,—τὸ παοὸν μὲ τὴν ἴδια γενναιοδωοία καὶ χωοὶς καμιὰ πικοία θὰ δώσει στὸ ἀσωτο παιδὶ τοῦ μέλλοντος, ποιὸς ξέοει τίνος μοοφῆς μυθιστόοημα,—ὅ,τι ἐγωϊστικὰ ἀποκόμησε ἀπ' τὸ δικό του παοελθόν... Μήπως αὐτὸ τὸ λογοτεχνικὸ ραντεβοῦ, ποὺ δίνουν ὅλα τὰ ἄλλα εἴδη μέσα στὸ ἀγχημεῖο τοῦ αἰοετικοῦ μυθιστοόηματος, δὲν εἶναι τοανὸ δεῖγμα τῆς ζωτικότητας καὶ τῆς εὐλυγισίας του, μὲ τὶς ὁποίες ἐνομιμοποίησε τὴ γνησιότητά του, ἀμφισοβητήσιμη, ἀκόμη ,κατὰ τὸν Πὼλ Βαλεοό ;

'Η διαφοοὰ τοῦ σύγοονου μυθιστοοήματος δὲ βοίσκεται στὴν ὕπαοξη ἢ στὴν Ἔλλειψη τῆς συνθετικῆς ἀοετῆς,ἀλλὰ στὸν «τοόπο» τῆς συνθέσεως. 'Ο γενάοχης τοῦ νεοελληνικοῦ μυθιστοοήματος κ. Γοηγόοιος Ξενόπουλος συνθέτει κλασσικὰ καὶ ὀοθοδοξα· οἱ καλύτεοοι μυθιστοοιογοάφοι τῆς νεώτεοης γενεᾶς συνθέτουν μουσικὰ καί, ἐπομένως, αἰοετικά. Μὰ θὰ εἶναι ἄδικο ν' ἀονηθοῦμε στοὺς δεύτεοους καὶ τοὺς συνοδοιποόους τους «ἄσκηση, πεῖοα καὶ μαστοιοιά», προτεοήματα ποὺ ἀναγνωοίζει μονάχα γιὰ τοὺς ἀπολογητὲς τῆς ὀοθοδοξίας ὁ κ. Παναγιωτόπουλος...

Πάντα ἕνα ἄξιο βιβλίο μοιάζει μὲ μιὰν ἀντίγνωμη σκέψη, ποὺ σοβαρὴ κι' ὑπεύθυνη στὴ βεβαιότητά της,'μᾶς ἀντιτάσσει τὴν πεῖοα της. Μποοεῖ ἡ δική μας πεῖοα νἄχει γλυστοήσει ποὶν ἀπὸ καιοὸ ἀπ' τὰ ὄοια τοῦ τυχαίου ὀλικοῦ καὶ νάγινε «βίωση» καὶ «γ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

ΤΟ ΤΡΕΛΛΟ ΒΟΥΝΟ

Τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Ὁ Ἡλίας δὲν ὑποψιάζεται τίποτα. Δὲν εἶναι καιρὸς γιὰ κυνήγι ἢ γιὰ σπορά. Στὴν πατρίδα μας δργώνουν ὅλο τὸ χρόνο. Καὶ ὅμως ἑτοιμάσαμε τὰ τουφέκια μας. Σκάψαμε ἀπ' ἔξω νὰ φυτέψουμε.Δὲν πιάνει τίποτα πάνω στὴν καμένη πέτρα τοῦ βουνοῦ. Μὰ σκάψαμε. Μισοκοιμᾶται πάλι ἀνάσκελος. Χωριάτης ἄνθρωπος, τετράγωνος Ἀθῶος σὰν ἕνας ποὺ δὲν ξέρει τίποτα. Ἀγνός σὰν ἕνας ποὺ τὰ ξέρει ὅλα. Ὁ Ἡλίας ζεῖ ὅπως ζοῦν τ' ἀγριοβότανα.

Ὁ Ἡλίας θὰ πεθάνει ὅταν θὰ πεθάνουν τὰ πουλιά. Θὰ κλειστεῖ μέσα στὸ ὄστρακό του, θ' ἀρνηθεῖ τὸν ἥλιο, Ἡ καταγωγή του εἶναι ἀπὸ κεῖ πέρα ἀπὸ τὴ θάλασσα. Ὅταν δουλεύει, δουλεύει ἡ θάλασσα κι ὅταν ξεκουράζεται, τὸ κύμα γαληνεύει μέσα του. Προσέχω τὸ κορμί του, ἔτσι καθὼς γεύεται τὸν ὕπνο λαίμαργα. Κοντός, συμπαγής, πελεκημένος σὲ σκληρὸ ξύλο. Σμιχτοφρύδης καὶ ἡ γροθιὰ του μπορεῖ νὰ ρίξει κάτω βουβάλι. Ἀνασκουμπωμένος, μὲ ἀνοιχτὸ πουκάμισο. Δασιὰ μπράτσα, πυκνὸ στῆθος, καὶ πίσω ἀπὸ τὸ στῆθος τοῦ χτυπιεται ἡ πατρίδα του ἡ θάλασσα. Ἡ καρδιὰ του μετράει τὶς ὧρες του πάνω στὸ χῶμα. Στρουφίζει τὰ χοντρὰ σαρκωμένα χείλια του καὶ χαμογελάει. Καλός, κοντός, ἀνυποψίαστος. Αὔριο δὲ θἄχουμε κυνήγι. Φουχτώνει τὸν ὕπνο στὰ χέρια του καὶ γελάει. Τί βλέπει; Σηκώνουμαι καὶ κάνω τὴ βάρδια μου. Ὅλα εἶναι στὴ θέση τους. Μὰ ὅμως ἐνῶ εἶναι ὅλα τὰ πράγματα στὴ θέση τους, μοῦ φαινεται πὼς ἀκοῦω βήματα ποὺ πλησιάζουν. Τὰ ἴδια κάθε βράδυ. Ἔρχονται ἀπὸ πολὺ μακριά. Κατεβαίνουν ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, φέρνουν γύρους πολλὲς φορές. Πηγαίνουν ὡς τὸ πεῦκο, ξαγαγυρίζουν, σιγομιλοῦν καὶ φεύγουν.

Ρίχνω στὶς πλάτες μου τὴ μάλλινη καπότα τοῦ Ἠλία, παίρνω τὸ τουφέκι φέρνω βόλτα τὴν καλύβα. Τίποτα· Πάω ἴσαμε τὸ δέντρο, τίποτα. Τὰ σκυλιὰ μέσ' στὸ κουβούκλι τους. Ἡ κατσίκα στὸ παλούκι δεμένη. Τὸ πεῦκο φλυαρεῖ. Λέει πάντα τὶς ἴδιες ἱστορίες. Ὁ Εὔζωνας πέτρινος, πελώριος, ὁ μισὸς στὸ φεγγάρι, ὁ μισὸς στὴ σκιά. Τὰ Τρία Γεράκια κουρνιάσανε μέσα σὲ μιὰ σιωπὴ ἀπὸ σκληρὸ γυαλιστερὸ μέταλλο. Πῶς μυρίζουν οἱ νύχτες πάνω στὸ βουνό. Σὰν τὸ ζῶο βγῆκα ἀπὸ τὴν τρύπα μου ὅταν ἔπεσε ἡ νύχτα καὶ πηδάω πάνω στὸ χῶμα, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τοὺς ἴσκιους. Τί ἔχω νὰ φοβηθῶ; Ἂς ἔρθουν νὰ μᾶς χτυπήσουν ὁ Ἠλίας θὰ παίξει φυσαρμόνικα κι ἐγὼ θὰ τραγουδήσω. Γυρίζω πίσω σβύνω τὸ φῶς καὶ κοιμᾶμαι.

***

Πρωῒ ξυπνήσαμε. Ὁ Ἠλίας ἄλμεξε τὴν κατσίκα καὶ ὕστερα καθίσαμε στὴ δουλειά. Ὁ Ἠλίας σκαλίζει τὸ ξύλο. Ἔφερε μαζί του ἐργαλεῖα καὶ πελεκάει καὶ σκαλίζει τὸ ξύλο. Κάνει διάφορα πράγματα: κουτάλια, μαχαίρια, σβοῦρες, ταμπακιέρες, καραβάκια, κοῦκλες... Τώρα κάνει μιὰ βαρκοῦλα. Τί τὴ θέλει πάνω στὸ βουνὸ τὴ βάρκα; Λέει πὼς τὸν ἄλλο χρόνο ποὺ θὰ πᾶμε στὴ θάλασσα θὰ βάλει νὰ πλέψει. Δὲν τοῦ μιλῶ. Δὲ θέλει νὰ τοῦ κουβεντιάζουνε ἄμα πελεκάει δύσκολα πράγματα. Ἔτσι λέει, πὼς εἶναι δύσκολο νὰ κάμει κανεὶς μιὰ βάρκα ποὺ νὰ μὴ βουλιάζει. Μόνο, τοῦ λέω: «Φεύγω Ἠλία καὶ παίρνω τὰ σκυλιά». Μὴν πᾶς μονάχα μακριὰ καὶ κουραστεῖς «λέει αὐτός».

Ξεκινῶ μὲ τοὺς σκύλους καὶ μ' ἕνα κοντοράβδι. Περνῶ τὸ διάσελο καὶ πιάνω μιὰ μεγαλύτερη ἁπλωσιά Ἕνας μικρὸς κάμπος στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ σπαρμένος μὲ χορτάρι καὶ ἀγριολούλουδα. Τὰ σκυλιὰ τρέχουν, κυνηγοῦνται, δαγκάνουν τὸ ἕνα τ' ἄλλο, πέφτουν καὶ κυλιοῦνται πάνω στὰ χόρτα καὶ γαυγίζουν χαρούμενα. Βαδίζω καὶ τραγουδῶ-τραγουδεῖ κι ἕνα δέντρο ποῦ συναντῶ. Σὲ μιὰ ὥρα πιάνω τὴν κατηφοριὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μπάντα τοῦ βουνοῦ, ὅπου τελειώνει ἡ ἰσιάδα καὶ ἀρχίζουν οἱ γκρεμοὶ καὶ οἱ χαράδρες. Τὸ βουνὸ ἀπὸ τοῦτη τὴν πλευρὰ εἶναι κατάκορφο, ἀπότομο καὶ τραχύ. Ἀπὸ κάτω ἁπλώνεται ὁ μεγάλος μισογείτικος κάμπος ποὺ φτάνει ὡς τὴ θάλασσα. Εἶναι ἀκόμα πρωῒ, ἡ ὁμίχλη δὲν ἀφίνει νὰ ξεχωρίσω τὴ στεριὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα. Διακρίνω μονάχα μιὰ ποικιλία ἀπὸ χρώματα καὶ σχήματα, αἰσθάνομαι τὴ βελούδινη ἀφὴ τοῦ ἀέρα, τὸ ἀφτί μου γεμίζει ἀπὸ λογῆς-λογῆς ἤχους καὶ μέσ' στὴν ψυχή μου σταλάζουν οἱ μυροδιὲς ἀπὸ τ' ἀγριοβότανα ὅλες τὶς λαχτάρες τῆς ἄνοιξης. Μὲ λαιμαργία γεύομαι τ' ἀρώματα, τοὺς ἤχους καὶ τὰ χρώματα μὰ εἶναι καιρὸς γιὰ πίσω. Μιὰ ὅλλη μέρα θὰ κατεβῶ στὸ μεγάλο κάμπο ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς χαράδρες. Τώρα περπατῶ πάλι πάνω στὸ βουνό. Παράξενο βουνό.

Ἕνα τέτοιο ἴσιωμα δὲν τὸ ὑποψιάζεσαι ἀπὸ κάτω. Καθὼς βαδίζω πάνω του δὲ μπορῶ φυσικὰ νὰ τὸ δῶ καὶ νὰ τὸ γνωρίσω. Ὁ ἀέρας ὅμως μοῦ λέει πὼς βρίσκομαι πολλὰ μέτρα πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Ἂν ἀνεβῶ ἀκόμα ψηλότερα θὰ χάσω βάρος, θὰ γίνω ἀλαφρότερος κι ἀπὸ τὸ πουλί. Τὸ βάρος φεύγει ἀπὸ τὸ σῶμα. Σὰν τὰ δυὸ λαγωνικά μου γίνομαι ἀλαφροπόδης. Ἡ ράχη τοῦ βουνοῦ ἀνατολικὰ σὰν ἕνα με γάλο προζύμι. Ἀπὸ κεῖ πέρα ἦταν ἄλλο πράγμα. Ἀπὸ τὴν πολιτεία μοῦ φαίνονταν σὰν τὸ ἄλογο ποὺ τίναξε τὴ χαίτη του καὶ χτυποῦσε τὰ πέταλά του ἔτοιμο νὰ κινήσει. Ὀλόρθο, σὰν ἕνα φτερωτὸ ἄλογο κυματοῦσε τὰ μενεξεδένια σούρουπα. Χορεύοντας μέσ' στὴ μαβιὰ τρέλλα του προχωροῦσε. Μέσ' στὶς χαράδρες καὶ στὶς ζαρωματιὲς τοῦ πετσιοῦ του ἔκαναν τὴ φωλιά τους τὸ ὄνειρο τῆς ζωῆς καὶ ὁ θρύλος. Τὸ πιὸ ἀκατάλυτο βουνὸ τοῦ κόσμου. Τὸ παραμύθι μέσα σ' ἕνα πλαίσιο ἀπὸ γαλάζιο βάθος σὲ μιὰ χώρα κοντὰ στὴ θάλασσα. Γαυγίζουν τὰ δύο λαγωνικά μου. Ἀνάσκελα μ' ἐριξαν, ἀφοῦ μὲ τράβηξαν ἀπὸ τὰ μπατζάκια γιὰ νὰ παλέψουν μαζί μου. Μοῦ ἔσκισαν τὸ παντελόνι καὶ τώρα φαίνεται τὸ κρέας μου. Ἂς φανεῖ λίγο καὶ τὸ κρέας μου. Ἐδῶ πάνω δὲν ὑπάρχει αὐτὸ ποὺ ὁ κόσμος τὸ λέει «ντροπή». Τί πάει ἀλήθεια νὰ πεῖ ντροπή; Τὸ βουνό μας δὲν ἔχει ἀπ' αὐτὸ τὸ βοτάνι. Ἡ ντροπὴ φυτρώνει σὲ χαμηλὰ μέρη, στοὺς κάμπους, στὰ χωριά, στὶς πολιτεῖες. Εἶναι φυτὸ τῆς γλάστρας. Γυρνάω πάνω στὴ ράχη τοῦ βουνοῦ γελώντας καὶ χορεύοντας. Θὰ καβαλικέψω τὴ ραχοβουνιὰ καὶ θὰ ἁπλωθῶ στὸν κάμπο. Θὰ πάω νὰ συναντήσω τὴ ντροπὴ νὰ δῶ τί χρῶμα ἔχουν τὰ μάγουλά της. Λένε πὼς ἔχουν ρόδινο. Δὲν τὸ πιστεύω. Ἔχει τὴν πιὸ καθάρια, τὴν πιὸ ἀμόλυντη ἀνάσα τὸ βουνό. Ἂν εἴχανε οἱ ἄνθρωποι μιὰ τέτοια ὁλοκάθαρη καὶ μυροδάτη ἄχνα, μυρωμένη ἀπὸ τ' ἀγριοβότανο καὶ τὸ θυμάρι...

Ἐμεσημέριασε κι' ἐγὼ γυρνάω στὸ βουνό. Γυρνάω καὶ τ' ὀργώνω μὲ τὰ σκυλιά μου καὶ τὸ σημαδεύω μὲ τὰ βήματά μου καὶ τὸ σπέρνω μὲ τὰ λόγια μου. Ἴσαμε ποὺ ὁ Ἠλίας μὲ εἶδε καὶ μοῦ σφύριξε. Μὲ τὰ δυὸ του δάχτυλα στὸ στόμα, μακρόσυρτα, τσοπάνικα μοῦ σφύριξε. Φέρνει βόλτες ἔξω ἀπὸ τὴν καλύβα. Μπορεῖ νὰ βλαστημάει. Μὰ ὄχι, ὁ Ἠλίας ποτὲ δὲ βλαστημάει. Μὲ περιμένει νὰ πάω. Δὲν τρώει μόνος του:

«Τὸ ἐργαλεῖο βρῆκε ρόζο στὸ ξύλο κι ἔσπασε, λέει».

Μετάνιωσε ποὺ ἔδειξε πὼς λυπήθηκε γιὰ ἕνα τέτοιο πράγμα: «Αὔριο θὰ πάω νὰ φέρω ἄλλο». «Δὲν ξεχνοῦμε τὶς συνήθειες ποὺ φέραμε ἀπὸ τὴ χώρα γιατὶ μόλις ποὺ κάθισα μοῦ λέει:

«Τί νέα;» «Νέα,λέω ἐγώ, μὲ κάποια ἔκπληξη...» καὶ σὰν κάτι νὰ θυμήθηκα κείνη τὴ στιγμή.«Ἀλήθεια κάτι ἔμαθα σήμερα. Δείχνω τὸ σκισμένο βρακί μου.Ἔμαθα πὼς δὲν ὑπάρχει ντροπὴ καὶ πὼς μπορῶ νὰ πηγαίνω ἔτσι». Ὁ Ἠλίας γελάει: «Δὲν εἶναι νέο λέει, δὲν εἶναι νέο...»

Τὸ βράδυ ἔπεσε ξάστερο μὰ λίγο ψυχρό. Ἂν ναὶ ἤμαστε στὸν Ἰούνιο ἐδῶ κάνει ἀκόμα λίγη ψύχρα τὰ βράδυα. Φοροῦμε τὶς κάπες μας καὶ καθόμαστε κάτω ἀπὸ τὸ πεῦκο. Πῶς ἦρθε τὸ βράδυ... Σχεδὸν χωρὶς νὰ τὸ νιώσουμε Δὲν τρέχει ἐδῶ ὁ καιρός. Ξημερώνει... βραδυάζει... ξημερώνει... καὶ μεῖς, ἐγὼ κι ὁ Ἠλίας θέλω νὰ πῶ, πάντα οἱ ἴδιοι. Τραγουδῶ, αὐτὸς παίζει φυσαρμόνικα. Τὸ τραγοῦδι χάνεται μέσα στὴ νύχτα. Τὸ παίρνει ὁ ἀέρας καὶ τὸ σκορπάει πάνω στὰ θυμάρια. Χαμηλὸς ἀέρας παίρνει ξυστὰ τὴ βουνοράχη. Ὁ Ἠλίας σταματάει, γιατὶ σταμάτησε; Κάνω νὰ τὸν ρωτήσω. Σηκώνει ψηλὰ τὰ μάτια καὶ κοιτάζει τὸ θόλο τ' οὐρανοῦ. Μιὰ ἀστροθάλασσα εἶναι ὁ οὐρανός. Καὶ ἡ μεγάλη πολιτεία ἐκεῖ κάτω θὰ εἶναι ἕνας ἄλλος οὐρανὸς ἀστρόφωτος ποὺ ἔπεσε ἀναποδογυρισμένος πάνω στὴ γῆ.

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴ Νουβέλα «Τὸ Τρελλὸ Βουνό»).

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΡΩΤΕΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τὸν κ. ΒΑΣΙΛΗ ΡΩΤΑ

ΘΕΑΤΡΟ «ΒΥΡΩΝ» — ΘΙΑΣΟΣ ΝΕΩΝ — ΣΑΙΞΠΗΡ: «ΟΘΕΛΛΟΣ»

Στὸν Βύρωνα, λίγο πάρα ἔξω ἀπ' τὸ Παγκράτι, σ' ἕνα δροσερὸ κι' εὐχάριστο θέατρο, παίζει ὁ θίασος τῶν νέων. Παίζει ἔργα ἀπὸ τὸ νέο ἰδιως δραματολόγιο, ποὺ ἔχει κιόλας ἀρκετὰ παλιώσει. Δουλειὰ βασανιστική, λαχανιασμένη, γιὰ τὸν ἐπιούσιο. Τὸ κοινό, καλόβολο κι' ἀθῶο, γιατὶ δὲν τὄχει ἀκόμη χαλάσει ἡ σκηνογραφικὴ πολυτέλεια τοῦ κέντρου, μαζεύεται κάθε βράδυ καὶ χαίρεται μὲ τὴν καρδιά·του τὴ θεατρικὴ τέχνη ποὺ τοῦ προσφέρουν αὐτοὶ οἱ νέοι, τὸ ἴδιο καλόβολοι, πρόθυμοι κι' ἀθῶοι. Τὶς φιλοδοξίες·τους — δὲ θὰ ἤτανε ὑποκριτές, ἂν δὲν εἴχανε φιλοδοξίες—τὶς κρύβουνε ἀκόμη πίσω ἀπὸ τὴν ὑπόμνηση γιὰ τὴν περίσταση τὴ δύσκολη καὶ τὴ βεβαίωση πὼς δὲν ἔχουνε καὶ μεγάλες ἀξίωσες. Τὸ κοινὸ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ εἶνε συγκαταβατικὸ καὶ καλόγνωμο. Καὶ λείποντας οἱ ἔξυπνοι κι' οἱ σκανταλιάρηδες, οἱ παράστασες αὐτὲς τοῦ θιάσου τῶν νέων διαδέχονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη στρωτὰ κι' ὁραῖα καὶ τὸ κοινὸ εὐχαριστιέται κι' οἱ νέοι ὑποκριτὲς βγάζουνε τὸ ψωμί τους.

Τὸ μόνο κακὸ γι' αὐτοὺς εἶνε πὼς, δουλεύοντας ἔτσι σκληρὰ καὶ λαχανιασμένα, ἀναγκασμένοι ν' ἀλλάζουνε ἔργο σχεδὸν κάθε ἡμέρα καὶ μάλιστα — μὲ τὴν ἔλλειψη τῆς συγκοινωνίας—χωρὶς συστηματικὲς δοκιμὲς—ἄλλοῦ ὁ παπᾶς κι' ἄλλοῦ τὰ ράσα του—δὲ μποροῦνε νὰ καλλιεργοῦνε τὸ τάλαντό·τους καὶ νὰ καλλιτερεύουνε τὴν τεχνική·τους. Γιατὶ ἂν μὲ τὶς παράστασες αὐτὲς γυμνάζονται σὲ κάτι, αὐτὸ εἶναι ἡ προχειρότητα κι' ἡ ἀναμελιά. Κι' οὔτε φρόντισαν νἄχουνε συνεργάτη τους καὶ κάποιον παληόν, ἕναν τουλάχιστον, μὲ κάποια πεῖρα, νὰ προφταίνει ὅτι μπορεῖ νὰ προφταστεῖ μέσα στὴ βία. Ὡστόσο εἶνε ἐκεῖ τὸ κοινό, παλὴ ὅσο ὁ Ἀβάμ, γιὰ νὰ τοὺς συμμορφώνει στὶς ἁπλὲς γραμμές, φανερώνοντες αὐθόρμητα τὴν εὐαρέσκεια ἢ τὴ δυσαρέσκειά·του, φωνάζοντας «δυνατότερα» ὅταν δὲν ἀκούει καλά, καὶ γελώντας μὲ τὴν καρδιά·του, ὅταν ὁ ὑποκριτὴς, ἀπὸ τὸ πολὺ σφίξιμο νὰ ξεπεράσει τὸν ἑαυτό του, καταντάει κωμικὸς ἴσα-ἴσα στὴν πιὸ τραγικὴ στιγμή.

Ὡστόσο, ἂς ἔρθουμε στὸν Ὀθέλλο.Καλὸ τὸ σκαρί, ταξιδεύει στὴ θάλασσα τοῦ κοινοῦ μὲ ὁποιονδήποτε καπετάνιο, φτάνει ν' ἀκούγονται καλὰ τὰ λόγια. Ἦταν ὅμως συγκινητικὴ ἡ φιλότιμη προσπάθεια τῶν νέων αὐτῶν ὑποκριτῶν νὰ κρατηθοῦνε στὸ ἐπίπεδο τῆς σοβαρότητας. Καὶ ὡς ἕναν βαθμὸ τὰ κατάφεραν ἀξιόλογα. Ἡ παράσταση τοῦ Ὀθέλλου καὶ μ' ὅλες τὶς τεχνικές της ἀτέλειες, ἤτανε σοβαρὴ παράσταση, χάρη στὸ ἔργο καὶ στὴ συγκινητικὴν ἀγνὴ πρόθεση καὶ στὸ σεβασμὸ ποὺ τὸ καταπιάστηκαν αὐτοὶ οἱ νέοι.Ἡ κ. Λυδία Καπλάνη, μὲ τὴ θερμὴ καὶ γλυκειὰ της φωνή, τὸ ἐκφραστικό της πρόσωπο, τὴ συγκρατημένη της χειρονομία παρουσίασε μιὰ πολὺ καλὴ Δυσδαιμόνα. Θὰ στεκότανε σὲ ὁποιοδήποτε θέατρο. Τὸ ἴδιο θὰ μπορούσαμε νὰ εἰποῦμε γιὰ τὸν κ. Χαρ. Πλακούδη, ποὺ ἔπαιξε τὸν Ἰάγο, ἂν δὲν ἤτανε κάπως ἀνόμοιος, ἀλλοῦ πολύς, ἀλλοῦ λίγος, ἂν δὲν ἔσφιγγε τὰ σαγώνια·του σὲ τρόπο ποὺ συχνά, νὰ μασσάει τὰ λόγια, ἂν δὲν ἔσπαζε συχνὰ τὸ σκῆμα τοῦ κορμιοῦ του μὲ ὑπερβολικὰ λυγίσματα κι' ἀνοίγματα μὲ τὰ σκέλια του καὶ μάλιστα ἂν δὲν ἔβαζε ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τόσο πάθος. Ἀπὸ μιὰν ἄποψη καὶ τοῦ Ἰάγου τὸ πάθος εἶνε ζήλεια. μόνο ποὺ αὐτὸς δὲ δουλεύει, ὅπως ὁ Ὀθέλλος, μὲ πάθος, δὲν εἶνε παθιάρης, παρὰ μὲ μυαλό, εἶνε ἔξυπνος, κι' ἡ τέχνη του εἶνε ἡ τέχνη τοῦ βαμπακοσφάχτη, σατανικὸς στὴν τέχνη·ὄχι στὴν ὁρμὴ τοῦ πάθους. Αὐτὸ ὅμως εἶνε καὶ λίγο ζήτημα ἐρμηνείας καὶ προϋποθέτει καὶ κάποιαν ὡριμότητα καὶ στὴν τέχνη, ἀλλὰ καὶ στὴν ἡλικία. Καὶ φαίνεται πὼς ὁ κ. Πλακούδης ἀν δὲ βιαστεῖ νὰ πιστέψει πὼς ἔφτασε, θὰ ἐξελιχτεῖ σὲ καλὸν ὑποκριτὴ κἄποτε.

Ὁ ἴδιος ὁ Ὀθέλλος, ὁ κ. Ἀργύρης, δὲ μπόρεσε νὰ φτάσει καλὰ στὸ τέρμα τῆς προσπάθειάς του. Τοῦ ἔσπασε τὸ βάρος τοῦ ρόλου·του. Τὰ ὑλικά του τὰ ἴδια, ἡ φωνή·του καὶ τὸ σῶμα του ἀδράνησαν. Φοβόμαστε μάλιστα πὼς ἡ ἰδιοσυγκρασία·του εἶνε περισσότερον γιὰ τοὺς χαρακτηριστικοὺς κι' ὄχι γιὰ τοὺς μεγάλους ρόλους. Ἐλπίζουμε νὰ προσέξει αὐτή·μας τὴ γνώμη καὶ νὰ καταγίνει περισσότερο στὸ στοιχεῖο·του, ὅπου καὶ καλύτερα θὰ πετύχει. Ἂς ἐπαινέσουμε τώρα τοὺς κ. κ. Βασ. Γαβρίλη, Στ. Χατζηπαυλὴ καὶ Τάκην Φλόκα, ποὺ ἔπαιξαν ὁ πρῶτος τὸν Κάσσιο, ὁ δεύτερος τὸν Λουδοβῖκο κι' ὁ τρίτος τὸν Βραβάντιο γιὰ τὶς καθαρὲς φωνές, τὰ λιτὰ καὶ σοβαρὰ σκήματα, τὸ θερμὸ τοὺς παίξιμο. Τὸ ἴδιο καὶ τὸν κ. Τάσσο Σταμάτη, τὸν Μοντᾶνο, καθὼς καὶ τὴν Κα Ζωὴ Ρίζου, ποὺ—ἂν καὶ ἀδύνατη στὴ φωνὴ—ἔκαμε μιὰ συγκινητικὴν Αἰμιλία.

Γενικὰ θὰ θέλαμε νὰ συμβουλέψουμε τοὺς ἀξιόλογους αὐτοὺς νέους νὰ βγοῦνε ἀπὸ τὸ κουτὶ στὸ προσκήνιο, ἰδίως ὅταν παίζουνε τέτοια ἔργα. Ἀλλὰ φαίνεται πὼς αὐτὸ τὸ βῆμα εἶνε δύσκολο. Τόσο

(Συνέχεια στὴν 6η σελίδα)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΗ - ΠΟΙΗΣΗ

ΙΔΕΕΣ

ΔΡΟΜΟΙ

Τοῦ κ. Σ. Δ. ΜΑΖΑΡΑΚΗ

Οἱ δρόμοι ἑνώνουν τοὺς ἀνθρώπους. Τοὺς ὁδηγοῦν ἀπὸ μακρυά, τοὺς βοηθοῦν νὰ συναντιῶνται, νὰ καταλαβαίνωνται, νὰ μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα. Κι' ὄχι μόνον ἑνώνουν τοὺς ἀνθρώπους, οἱ δρόμοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς «συγχωνεύουν». Τοὺς δίνουν, συχνά, τὶς ἴδιες ἰδέες, τὰ ἴδια αἰσθήματα, τὴν ἴδια ψυχολογία. Ἡ ἐπίδρασή τοῦ δρόμου πρὸς τὸν ἄνθρωπο εἶναι μεγάλη—ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ δρόμο. Ἀποτελεῖ μέρος τοῦ προβλήματος «ἄνθρωπος—περιβάλλον», ποὺ ἐξακολουθεῖ, ἀκόμα, νὰ μένη ἄλυτο γιὰ τὴ νεωτέρα ἐπιστήμη, τόσο εἶναι ἀπουδαῖες, καὶ πολλές, οἱ ἀπόψεις του, οἱ παλαιὲς καὶ οἱ καινούργιες.

Οἱ δρόμοι, λοιπόν, ἔχουν τὴν ψυχή τους. Ἔχουν τὴν φυσιογνωμία τους, ἔχουν τὴν ἐκφραστικότητά τους, ἔχουν, ἀλλοίμονον! καὶ τὰ ὀνόματά τους. Γι' αὐτό, βέβαια, δὲ φταῖνε! τί κακομετοχείρισμα ἔχουν λάβει, οἱ δρόμοι, ἀπὸ τὰ ὀνόματα ποὺ τοὺς ἐδώσαμε, εἶναι ἀφάνταστο. Ἂν εἶχαν καὶ φωνή, θὰ μᾶς ἔλεγαν τὰ παράπονά τους. Τί σχέση ἔχω ἐγὼ μὲ τὸ Σοφοκλῆ, μὲ τὸν Ἡρακλῆ, μὲ τὸν Ἐμπεδοκλῆ, θὰ μᾶς ἔλεγε ἕνα ἀπόμακρο σοκάκι, ποὺ στάζει, ὅλες τὶς νύχτες τοῦ καλοκαιριοῦ, τὰ φεγγαρόλουστα μυστήριά του, πάνω στ' ἀγατημένα ζευγάρια. Καὶ τί σχέση ἔχω ἐγὼ μὲ τὴ προϊστορία, μὲ τὸ μεσαίωνα, μὲ τὴ γαλλικὴ ἐπανάστασι, θὰ μᾶς ἔλεγε ἕνα δρομάκι-μπεμπὲς ποὺ τώρα μόλις ἀρχίζει τὴ ζωή του, ἀνάμεσα ἀπὸ μερικὲς ἀκαθόριστες μάντρες;

Εἶναι βέβαιο ὅτι ἂν τοὺς ἀφίναμε νὰ κάνουν τὴν ἐκλογή τους, οἱ δρόμοι ὅλου τοῦ κόσμου, οἱ Ἑλληνικοὶ καὶ ξένοι, θὰ ἄλλαζαν τὸ ὄνομά τους. Θὰ ἐχαρακτηρίζονταν, ὁ καθένας, ἀπὸ τὴν ἰδιότητά του, ἀπὸ τὴ κατάστασή του, ἀπὸ τὶς καλλίτερες στιγμές του, ἀπὸ τὰ ξεχωρισμένα γνωρίσματά του. Αὐτὸς ὁ δρόμος θὰ ὠνομάζονταν, ὁ Μελαγχολικός, ὁ ἄλλος θὰ ὠνομάζονταν, ὁ Ἀτέλειωτος, ὁ ἄλλος, ὁ Γυναικεῖος, ἢ ὁ Ἀησμονημένος, ἢ ὁ Μυροβόλος, ἢ ὁ Φιλόξενος, ἢ ὁ Τραγικὸς ἢ ὁ Μαγεμένος. Εὐτυχῶς στὴ γλῶσσα μας, καθὼς καὶ στὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες, τὰ ἐπίθετα εἶναι περισσότερα ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά. Μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν, καὶ δύο, καὶ περισσότερα ἐπίθετα γιὰ τὴ περιγραφὴ ἑνὸς δρόμου.

Μὰ ἀξίζει τὸν κόπο, θὰ ρωτήσουμε; Καὶ βέβαια ἀξίζει. Ἐκεῖνο ποὺ ἔκανε ἡ Λαογραφία, τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια, ὅταν προσάρτησε τὸ «δρόμο», στὰ πολλαπλᾶ θέματα τῆς ἔρευνάς της, κ' ἐφωνογράφησε τὶς φωνὲς τοῦ δρόμου, κ' ἐφωτογράφησε τὶς σκηνές του, ἔχει δικαίωμα ἢ ὑποχρέωσι, νὰ τὸ κάνη κ' ἡ φιλολογία, ὅταν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ὁ δρόμος, εἶναι μιὰ πηγὴ αἰσθητικῶν ἀπολαύσεων. Ἀναλογίες ἄγνωστες, ἁρμονίες ἀνέκφραστες, ἀποχρώσεις ἐναλλασσόμενες, βρῆκαν τοὺς ποιητές τους, καὶ τοὺς ζωγράφους τους. Μὰ ὅλες οἱ προσπάθειες ἔγιναν χωριστές, σποραδικές, χωρὶς καμμιὰ συνάφεια, χωρὶς καμμιὰ καθοδήγησι. Γνωρίζουμε, κ' ἐπισκεπτόμαστε τὰ Μουσεῖα μας, τοὺς ἀρχαιολογικούς μας θησαυρούς, τὶς φυσικὲς καλλονές μας.

Ἀλλ' ὁ ἀθηναϊκὸς δρόμος δὲν ἀποτελεῖ μόνο ἕνα Μουσεῖο, βουβὸ καὶ κουφό. Ἔχει τὴ ζωή του, ποὺ τὸν ξεχωρίζει ἀπ' τοὺς ἄλλους δρόμους. Εἶναι ἕνα εἶδος κινηματογραφικῆς ταινίας μὲ συνεχὲς πρόγραμμα, ἀλλ' ὄχι ἐπαναλαμβανόμενον. Μὲ τὸ εἰκοσιτετράωρό του, μὲ τὶς ἐποχές του, μὲ τὶς γιορτές του, μὲ τὶς ὑποβλητικές του σκηνές, μὲ τὶς γραφικές του παραστάσεις, ὁ Ἀθηναϊκὸς δρόμος, ὅταν τὸν ἀνακαλύψουμε, ἢ ὅταν τὸν προσέξουμε, εἶναι μοναδικὸς εἰς τὸ εἶδος του. Εἶναι ἕνας ἀπ' τοὺς ἐθνολογικοὺς θησαυρούς μας. Ὄχι μόνον ἀνήκει, μὲ πλήρη δικαιώματα, στὴ λογοτεχνική μας περιοχή, ἀλλὰ μπορεῖ ν' ἀποτελέση καὶ εἶδος φιλολογικό, μὲ τὸν ἀφάνταστο πλοῦτο ποὺ διαθέτει.

Βέβαια, οἱ «ἐπιτροπὲς τῶν τοπωνυμιῶν» θὰ ἐξακολουθήσουν, ἀνενόχλητες, τὸ ἔργον τους. Θὰ κατατάξουν τοὺς δρόμους προστρέχοντας στὴν ἀρχαιολογία, στὴ μυθολογία, στὴν ἱστορία, στὴν προϊστορία. Θὰ τοὺς κατατάξουν κατὰ τὴν ἀλφαβητική τους σειρά. Ἀλλ' ἐκεῖνοι ποὺ συγκινοῦνται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ παρόν, μποροῦν νὰ κατατάξουν, ἴσως, τοὺς ἀθηναϊκοὺς δρόμους, σύμφωνα μὲ τὴν καλλιτεχνική τους ἀξία. Ὄχι βέβαια νὰ τοὺς βαθμολογήσουν, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀξιοποιήσουν. Πρὸ παντὸς νὰ τοὺς γνωρίσουν. Μὲ τὰ πλησιάζει στὸ τραπέζι καὶ σβύνει τὴ λάμπα. Τὰ χιόνια κι' οἱ κορφὲς τῶν βουνῶν ποὺ ὁρθώνονται στὸ βάθος τῆς σκηνῆς φαίνονται ἀνάμεσα ἀπ' τὰ τζάμια τοῦ πορτοκαλεῶνα, φωτισμένα ἀπ' τὴ λάμψη τοῦ ἡλιου. Σὲ λίγο ὁ "Οσβαλντ, καθισμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα, προφέρνει ἀπολλά: «Μητέρα, δώσομου τὸν ἥλιο!» Κυρτώνει ὁλόκληρος. Τὰ νεῦρα του ἀτονοῦν. Τὸ πρόσωπό του γίνεται ἠλίθιο, δίχως ἔκφραση, τὰ μάτια του ἀκινητοῦν.

Ἡ μητέρα του πέφτει μπρὸς στὰ γόνατά του, ἀγκαλιάζοντάς τα.

Ὁ γυιός, δίχως ν' ἀναγνωρίζει πιὰ τὴ μητέρα του, ἐπαναλαβαίνει μὲ σεσυμένη φωνή: «Ὁ ἥλιος... ὁ ἥλιος...»

Σκύβει ἀπὸ πάνω του, κρατώντας τὸ δηλητήριο, κατατρομαγμένη, ἀντιπαλεύοντας ἐνάντια στὸν πειρασμὸ νὰ λυτρώσει κεῖνον ποὺ αὐτὴ τοῦδωκε τὴ ζωή, νὰ τὸν ἀγάλει ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνώφελο καὶ φρικτὸ μαρτύριο, ἐνάντια στὸν πειρασμὸ νὰ τὸν σκοτώσει. Ὁ "Οσβαλντ, πάντα ἀκίνητος, ψιθυρίζει μὲ μιὰν ἄτονη φωνή: «Ὁ ἥλιος... ὁ ἥλιος...»

Αὐτὴ εἶνε ἡ καλύτερη ἀπό

Β'

"Οταν ὁ Βερναρδάκης, μέσ' ἀπό τὸ ρομαντισμό πού τὸν αἰχμαλώτισε ὁσο σπουδάζε στή Γερμανία, κατασταλάζε στὸν ἑλληνικό νεοκλασικισμό — κάτι τι ὅηλα. διαφορετικό ἀπό τὸν Ἀλφιέρι, ἀπό τὸ Ι. Ζαμπέλιο— δέν ἤταν πάρα πολύ μακρυά ἀπό τὴν ἑλληνική πραγματικότητα, τὴν ἔε τρελλαμένη μὲ τὴν τραγική πεποίηση — τραγική, γιατί δέν ἤταν ἀληθινή — πῶς ξαναγυρίζει ὁ κλασικισμός· τοῦ ἔτυχε νά ἐκφράσει μιά τρέλλα, ἡ τρέλλα ἑνός ὁλόπηχυ. "Οταν ὁ Κορομηλᾶς ἐστάθηκε στὴν «Τύχη τῆς Μαρούλας» μὲ τοὺς λαχκούς της τοὺς τύπους, ὁ γυρισμός πρός τὸ «λαό», ὕστερ' ἀπό τὴν προηγούμενη προσήλωση πρός τοὺς ἀρχαίους, ἔστω κι' ἐπιφανειακά, μισρέ καὶ χωρίς βαθύτητα, ὅπως καὶ μὲ τὸ νεοκλασικισμό μας καὶ ἄγονα, καθώς ἤτανε φυσικό, πάντα μιά κάποια ἐπαφή κάπως εἶχε νά ἐκφράσει τὸ Θέατρό μας. Ἀπό τότε οἱ ἀλλαγές τῆς ἐθνικῆς ζωῆς δέν τοῦ κάνουν καμμιά ἐντύπωση, θά ἔλεγε κανείς—καὶ μὲ τὸ δίκιο του· κυττάζει τὴν τεχνικοῦλα του, τὸ διάλογό του ὅηλ. καὶ τὴ λογική τῆς «ἀρχιτεκτονικῆς» του. "Εζησε ἀνεταξῦ μας ὁ Παλαμᾶς ἐκεῖνος, ὁπόδειγματικά στηριγμένος στὴ νεοελληνική ἀλήθεια ὁ ποιητής τῆς ἐθνικεῖας ἀκμῆς, ἔζησε μαζί μας ὁ Καβάφης. Ποῦ εἶνε τὸ ἀντίδαρο στὸ Θέατρό μας; Ποῦ εἶνε ἡ ἀδιάπτωτη παραγωγή του; Ποῦ ὁ ἔσμὸς τῶν πιὸ μικρῶν δραματικῶν, ἡ Κριτική του, ἡ σοβαρή ὅπως πολλοὺς μικρότερους ἔχουν τριγύρω τους οἱ δυὸ μεγάλοι λυρικοί, πολλοὺς ἀξίους κριτικούς; Οἱ μικρότεροι λυρικοί ἀξίζουν καὶ βαρύνουν πολύ; Γυμπάρης, Μυριλλάκαινα, Πορφύρας, σύγχρονοι ἀχεδόν, συνομίληκοι καὶ οἱ τρεῖς, ἐμφανίστηκανε κοντά-κοντά, αὐτὸ θά πεῖ ἀκμή. Οἱ θεατρικοί μας οἱ συγγραφεῖς ἀντικρύζουν ἀδιάφορα, σά νά μὴ συμβαίνουν, νά περνάνε ἀπό μπροστά τους οἱ τεχνικές κατακτήσεις τοῦ Θεάτρου μας, τά ἔργα τῆς «Ἐλευθέρας Σκηνῆς» ποὺ θά ἔπρεπε, ὅσο ἀναρχικά καὶ νά ἤτανε διαλεγμένα κι' ὅσο κι' ἀν ταχύρυθμα ἀνεβασμένα νά τοὺς συνετίσουν. Τίποτε. Οἱ πρεσβύτεροι μείνανε ἀκλόνητοι στὴ ρουτίνα τοῦ ἑαυτοῦ τους, τέλεια μακρυσμένοι ἀπό τοὺς καθμοὺς καὶ ἀπό τὰ προβλήματα τῶν Ἑλλήνων· κι' ἐπειδή ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά δράσει, χωρίς ἕνα κάποιο, ἄς εἶνε καὶ ξύλινο, ἰδανικό, οἱ πιὸ νέοι γυρίσανε ὄχι τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους στρά τὰ μάτια τους τὰ φυσιολογικά πρὸς τὸν κινηματογράφο, τὸ χειρόγραφο κινηματογράφο καὶ παρουσιάζουν μόνο μιά μικρὴ ἀλλαγὴ στὸ διάλογο — τεχνική ἀλλαγὴ πάλι, τὸν κάνουν πιὸ νευρώδη, πιὸ σύντονο· στὴν οὐσία δέ γράφουν ἔργα, σκαρώνουν σενάρια· στίς διάφορες ταινίες — τίς κακές δέβαια — πλέκουνε τά σενάρια κάτι ἐρωτικές ὁποθέσεις οὐδέτερες, χωρίς κομμιὰ σχέση μὲ τίς ἰδιαίτερες συνθῆκες τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς τους, ἀόριστα κοσμοπολιτικές, ἐπίτηδες ἄχρωμες γιά ν' ἀρέσουν στὸ ἀδιάφορο πλῆθος κάθε χώρας. Τοὐλάχιστο νά προσέχανε τίς καλύτερες ταινίες, τὴν ψυχική τους τὴν αἴσθηση καὶ νά δουλεύανε ἀνάλογα! Δέν πρόκειται φυσικά νά ζητήσω εὐθύνες ἀπό τὸν κινηματογράφο· ἐκεῖνος ἔχει τὴ δική του περιοχὴ καὶ τὴν ἀκμή του, δέν πρόκειται γι' αὐτόν· ἄλλο εἶνε τὸ πρῶτο μας τὸ ζήτημα, πῶς νά δοῦμε ὄχι ἕνα, πολλά, ὅλα τά θεατρικά μας τά ἔργα, νά γράφονται γνήσια, ποιητικά, ἀληθινά ὅηλ., καλλιτεχνήματα.

Παράλληλα τά τελευταῖα χρόνια τὸ θέατρό μας καὶ γενικά ἔχει ξεπέσει ἐντελῶς ἀπό πνευματική ἄποψη. αὔξησε στὸ φαινόμενο, στίς σκηνογραφίες του. μὲ κύριο πάρα ράδειγμα τὸ ἵδρυμα τῆς ὁδοῦ Ἀγίου Κωνσταντίνου ἀπό τὴν πρώτη μέρα του καὶ ἐσβίξει μὲ τὴν πολυτέλεια παρέα του, χωρίς νά τὴν ἔχη ὡς ἀπαραίτητο συμπλήρωμα τοῦ ἔργου, ἀλλά γιὰ τὸν ἑαυτό της· ὁ σκηνογράφος ἔχου καβαλήσει τοὺς ἄλλους θεατρικοὺς παράγοντες γιά ζημία καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀφοῦ δέν κάνει τὴ δουλειά του κι' ἀφοῦ προδίνει τὸν προορισμό του παρορμηνέοντας τὸ ἔργο. Ὁ συγγραφέας εἶνε σκεπασμένος ἀπό τὴν περιφόρνηση, πνιγμένος στὴν ἀνυποληψία, μοιρᾶτο καὶ ἀλάθειτο σημάδι τῆς παραχῆς· τά παρασκήνια τὸν κοροϊδεύουν, μόλις γυρίσει ἀλλοῦ τὸ κεφάλι του, μόνο καὶ μόνο γιατί τρέμει νά μὴν τύχει καὶ τοὺς φανεῖ τὸ χειρόγραφο του σοβαρὸ καὶ ἀξιόλογο· ὁ κόσμος, τὸν διατάζουν, «βασανίζεται φτάνουν οἱ τραγωδίες τῆς ζωῆς, τὸ δράδυ πρέπει νά γελάσει, γιὰ ξεκουραστεῖ». Τί παρεξήγηση, σὰ νά ὑπῆρχε στὸν κόσμο τίποτα πιὸ ἀναπαυτικό, τίποτα πιὸ ἀνάλαφρο ἀπό τὴν ἀληθινὴ τέχνη! Ὁ συγγραφέας ὡς τόσο, δέν ἔχει δικαίωμα νά πεῖ κάτι γιὰ τὸ ἔργο του· τὰ καλύτερα μέρη του τά θεωροῦν «φιλολογία» καὶ τά κόβουν. Κάνουν ὅπωσ σαχλαμάρα τοὺς ἔρθει ἀπάνω στὴ Σκηνή καὶ ὑποτίθεται πῶς ὅλες αὐτὲς τὶς ἀναισθότητες τίς ἔγει γράψει ἐκεῖνος! Καὶ πῶς νά διαμαρτυσηθεῖ; Θά τοῦ πετάξουν τὸ βιδλίο στὴ μούρη καὶ θά τὸν σκολάσουν! "Ολοι βάζουν χέρι στὸ ἔργο του καὶ ὅλοι τοῦ κάνουν κριτική· ἐκεῖνος ποῦ νά πεῖ μιὰ κουδέντα; Οἱ θεατρίνοι μας δέν ἐργάζονται πιά γιὰ νά παίξουν μὲ τὰ σωστά τους· κυνηγάνε τὸ εὔκολο καὶ πρὸ παντός, ὅ,τι πρόκειται νά τοὺς κολακέψει τὸν ἑαυτό τους τὸν ἄμεσο, νά τοὺς ποῦν «ὡραίους», «χαριτωμένους». Πήρανε ἀπό τὸ ἐλαφρὸ μουσικὸ θέατρο τὴ σὰν τὸν "Α,δη ἀνεχόρταγη ἐγωπάθεια τῶν «ἀστέρων» καὶ οἱ συγγραφεῖς, ποὺ ρεζιλεύονται μαζί τους, ρεκλαμάρουν στὰ χρονογραφήματά τους ὄχι πιὰ τυχὸν τὸ ἔργο· καὶ τὸ παίξιμο, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας τὸ ἄτομο τῶν θεοτεμιῶν· ἡ Σκηνή, ὁ ἱερὸς χῶρος, —«ἀνθοφιὰ τοὺς ἀναξίους καίων»—, τὸ σεβαστότερο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ θεάτρου, ὕστερ' ἀπὸ τῆς μάνας τους τὸ γάλα, μοιάζει πιὰ σάν προθήκη ἐυωνύμου οἰστὲς σειοῦνται καὶ λυγιοῦνται σὰ γιὰ νά προκαλέσουν τὶς κυρίες καὶ ἡ πρωτανωνίστρια σὰ ζαζοποῦλι χάσκει καὶ ἀλλάζει φορεσιές καὶ φαίνεται κι' ἐκεῖνη σὰ νά ἐγήκε γιὰ νά προκαλέσει τοὺς ἄντρες. Τά αἰσθητήρια πιά, λιμασμένα καὶ ἀνεμπόδιστα, γίνονται οἱ ἀφέντες τῶν νθιασαρχῶν καὶ ταλαιπωρεῖται ὁ κόσμος. Ὡς πότε ὅμως; Τὰ προσωπικὰ θέλγητρα σώνονται γοήγοσα, τὸ μόνο ποὺ διατηρεῖ τὸν ἠθοποιὸ εἶνε οἱ ἄξιοι ρόλοι στ' ἄξια ἔργα. Μποσεῖ ποτὲ ν' ἀλωνίζουν στὸ θέατρό μας οἱ ὁσο καὶ οἱ ἐμποροι ἀσοκωτικῶν ἐλαδέεοι γιὰ πάντα; —Ἀμὲ ἡ Κριτική; Κατακρίνει ἀλήθεια· τὰ κούφια σενάρια σάν καθ' ἑαυτά· ποτὲ δὲν τά ἔκρινε στὴ ἄξια τους. τὴν ἀντιπόκριση ποὺ τὴ γύρο μας πραγματικότητα, ποὺ εἶνε τὸ μόνο κριτήριο γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ἔργου κυτάβαθα. Ἀξέχαστε Φῶτο Πολίτη, ἔχεις δαρύνει τὴ μνήμη σου μὲ πολλὲς ἀδικίες καὶ μὲ τὴν τελευταία σου δουλειά· τὴ σκηνοθετική, ἀλλά πόσο μᾶς λείπεις! Ὁ κ. Β. Ρῶτας μόνο δρίσκεται στὸ σωστὸ δρόμο· Συντελεστῆς καὶ ἡ Κριτικὴ τῆς παρακμῆς καὶ ἄνθος της. Μερικοὶ μάλιστα ἔχουν θεοποιήσει τά σενάρια, καθώς ὁ ἀκατατόπιστος θεατρικὰ Ἄλκης Θρύλος, ὁ ἐπιξήμιος.

Ν' ἀπελπιστοῦμε λοιπὸν καὶ νά πιστέψουμε πῶς αὐτὴ ἡ παρακμὴ δὲ θά πάψει; "Οχι! ὑπάρχουν κάποιε γερά θεμέλια, ποὺ ἀπάνω σ' αὐτὰ στηρίζω τὶς ἐλπίδες μου καὶ ποὺ ἀξίζει νά τά μελετήσουμε: Πρῶτα—πρῶτα πιστεύω σὲ κάτι ποὺ εἶνε μοιραῖο, πῶς, πέρασε τὸ θέατρό μας τόσες κρίσεις, θά περάσει καὶ τὴν τωρινή καὶ θά ἔρθει πιὰ ἡ ὥρα το νὰ προχωρήσει πιὸ πέρα, ἄχι μόνο στὴν τεχνική του ἐξέλιξη, ἀλλὰ καὶ στὴν πνευματική· δὲ θά μπορέσει νὰ ξεφύγει τὸ χαλάδδινο τὸ νόμο τῆς ἀνανέωσης· ὁ πόθος γιὰ τὸ καλύτερο ἔχει φουντώσει. δείγματα — ὅσο κι' ἄν δὲ θά μπροῦσε κανεὶς νὰ συμφωνεῖ μαζί τους κάθε φορὰ — εἶνε τ' ἄρθρα τοῦ κ. Θεοτοκᾶ, τοῦ κ. Ξεφλούδα, τοῦ κ. Καραπάνου· τὶς ἀνησυχίες τῶν ἀρθρων τους θά ἔπρεπε νά τὶς εἶχαν αἰσθανθεῖ ἐκεῖνοι ποὺ μονα-δικὰ γράφουν καὶ παίζουν θέατρο· κάτι φανερώνει γιὰ τὸ πόσο εὐρύτερο κύκλο ἔχει ὁ πόθος αὐτὸς κυριέψει, ἀφοῦ ἄλλοι, ὄχι κυρίως θεατρικοί, ἀναλάδανε νὰ τὸ ἐκφράσουν. Τοῦ κ. Θεοτοκᾶ ἔχουν δημοσιευθεῖ καὶ θεατρικὰ ἔργα μὲ μιὰ πνευματικότερη πρόθεση· ἄς μὴ ἐεχνίμαε καὶ τ' ἄρθρα τοῦ κ. Κατηφόση, ἄν καὶ πιὸ πολὺ μ' ἐνθαρρύνει ἡ δημιουργικὴ του ἀποσχόληση, τὸ περίφημο ἐκεῖνο «Ἀπόψε θά γελάσουμε». τὸ γνήσια ἑλληνικό, τὸ γραμμένο μὲ ἀνάλογα καινούργια αἴσθηση καὶ τεχνική, γιατὶ θὰ συμδεῖ κι' αὐτό μιὰ καὶ νοῦργια θεώρηση θὰ πλάσει καὶ τεχνικὴ καινούργια, ποὺ θὰ ἔχει τὸ καλὸ νὰ μὴν εἶνε μόνο τεχνική, ἀλλὰ νὰ συγκρατεῖ κι ἕνα περιεχόμενο ἀληθινό. Τὸ «θέατρο τέχνης» δικαιώνεται μὲ τὴν προσπάθειά του γιὰ τὸ καλύτερο, ἄν καὶ φαίνεται ὅτι δὲν ἐιδιαφέρεται γιὰ ντόπιο ἀνθρωπολόγο — μένει ἔξω λοιπὸν ἀπὸ τὸν πρῶτο δρο τῆς ποοδόυ ποὺ δοισε τὸ σημεῖωμα τοῦτο, οὔτε καὶ τ' ὀανέθασμα τοῦ «Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης», τοῦ πραγματικὰ πολύτιμου ἔργου, μηνάει τὸ ἀντίθετο, ἐπειδὴ ὁ κ. Σεδαστίκογλου εἶνε τοῦ Ἰδιου τοῦ κύκλου δὲν ἀνοιξε τὴν καρδιὰ του πιὸ πέρα, ἔχει μέσα στὸν βίασό του προπαθοδεῖς ὁπιπδο δρομικές, περιφρόνησε ντόπιο — ἔργο καὶ δὲν ἔχει ποθήσει γιὰ θεατή του παρὰ τὸ γαλόφωνο κοινὸ τῆς «πρώτης» τῶν θεάτρων τῆς ρουτίνας — κανεὶς ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ τοῦ ἐσηνθεῖ τὴν πίστη του στὴ δουλειά του. τὴ φιλεργία του τὴν ἀδάμαστη καὶ ἡ τιμὴ τῆς πρώτης ἀρμῆς τοῦ ἀνήκει ἀδιαφιλονίκητη ἄν καὶ μὲ μορφικὰ παιχνίδισματα πορεύεται, αὐτὰ δέχεται τὸ κοινό τοῦ τὸ «μορφωμένο». ποὺ, κατὴ τῆ μοῖρα. τοῦ δισλέξει ἡ ἀτυχία του. Ὁ κ. Σαανγίδης εὐαγγελίζεται ἕνα θέατρο καλλιτεχνικὸ κι' ἐκεῖνος, ὁ κ. Ροντήης τὸ Ἰδιο· καθὼς λέγεται· μόνο ποὺ θά μποροῦσε νὰ διστάζει κανείς, ἐπειδὴ μόνο γιὰ χρόνια δημιουργήσουν ἠθοποιοὺς νοιάζονται οἱ οκηνοσέτες, ὄχι θεάτρο· τοὺς χαρακτηρίζει μιὰ αὐτάρρεσκη ξιπασμάρα νὰ συλλογίζονται μόνο τὸ Σαίξπηρ, νοιαθουν οἱ γουριὰ μαζὶ του καὶ δὲν τολμοῦν ἐξερευνήσεις τοὺς φοδᾶται τοὺς σκηνοθέτες· μιὰ μορφὴ τῆς κρίσης τοῦ θεάτρου μας εἶνε καὶ αὐτοὶ· θὰ περάσουν κάτω ἀπὸ τὴν πίεσ σὴ τῆς ἐπιθυμίας γιὰ τὸ καλὸ ποὺ ἐτοιμάζουν οἱ ἴδιοι ἀκριδῶς, ἄν καὶ ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων τῆς Σκηνῆς εἶνε νὰ μὴ μαθαίνουν ἀπὸ τὰ παθήματά τους. Ἀκόμη καὶ οἱ πρεσδύτεροι καὶ οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς πιὸ πολύ, κατέχουν μιὰ τεχνικὴ ἀξιοθαύμαστη πραγματικὰ καὶ τοῦτο εἶνε μιὰ προετοιμασία γιὰ τὸ καλύτερο, ἅμα πάψουν οἱ θιασάρχες γιὰ χαμωσέρνουνται καὶ νὰ περνάνε τὸν κόσμο γι' ἀκορόιδο ποὺ θέλει νὰ τρώει κουτοχορτο καὶ καλὰ καὶ σώνει, ('Ο θιασάρχης καὶ ὁ νεόπλουτος ἐπιχειρηματίας, ἴδοὺ οἱ ἄμεσοι ἐχθροὶ τοῦ πνευματικοῦ νέου ἑλληνικοῦ θεάτρου· τὸν καιρὸ ποὺ οἱ παλαιότεροι θίασοι μέσα στὴν Ἀθήνα ἔπρεπε ν' ἀνεδάζουν δυὸ καὶ τρία ἔργα τὴν ἑδδομάδα, εἶχαν μέσα στοὺς τό σους κοπους τὴ λαχτάρα νὰ παίζουν κι' ἔργα τέχνης, ἡ παρακμὴ δὲν εἶχε φτάσει τοσο ἀφσεια, σήμερα ὁ ἀπολυτρωτικὸς αὐτὸς πόδος ἔχει ὁλότελα χαθεῖ, οἱ... Μαικήνες προέρχονται ἀπὸ τὴ μαύρη ἀγορά ἢ ἀπὸ τὰ τεχνάσματά της· γίνεται σοδαρὴ δουλειὰ ἔτσι;) Καὶ οἱ συγγραφεῖς λοιπον θὰ γράψουν καλύτερα ἔργα καὶ ἡ τωρινή τους δεξιοτεχνία θὰ γίνει τεχνή. Ἐν νοεῖται πῶς δὲ θελω νὰ πῶ ὅτι τὰ ἔργα τά ποιητικά τῆς ἐποχῆς πρέπει νὰ εἶνε ἀφριά, νὰ φερνουν ζάλη · γιὰ ἕνα ἐμπνευσμένο πνευματικὸ θέατρο μιλᾶω καὶ ὄχι γιὰ φιλολογία· ζάλη φέρνουν τὰ τωρινὰ κατασκευάσματα· πρωτο καὶ κύριο μελημα πρέπει νὰ εἶνε ἡ τάση ν' ἀρέσει τὸ ἔργο στὸ πολὺ κοινὸ μὲ τὴ διαφορὰ πῶς, λέγοντας κοινὸ ἐνὸς εἰλικρινοῦς ἀέδαια θεάτρου ἀνεμρεύομαι γιὰ θεατές· τοὺς ἀντικεῖνο τὸ πλῆθος ποὺ πηγαίνει στὴν ἐπιθεώρηση καὶ στὸ ἀδερφάκι τους, τὸ ἀαριετέ, ποὺ πάει νὰ τῆς πάρει τὰ πρωτεῖα τὰ δύο τελευταῖα χρόνια· παρακολουθῶ μὲ πόση διάθεση μπαίνουν στὸ ἐλαφρὸ μουσικὸ θέατρο, κάτι δρίσκουν δικό τους, νοὔμερο σπάνια, συνήθως τύπο ἠθοποιοῦ δικό τους, τραγοῦδι. Ἰδοὺ ὁ ποιὸς τὴς νὰ τοὺς τὸ ἀποκαλύψει στὸ δραματικό; Τὸ θεατρὸ δὲν εἶνε τόπος γιὰ λίγους, εἶνε γιὰ πολλοὺς, γιὰ ὅλους, τέρψη μαζὶ καὶ ἀνάταση καὶ ἐελτίωση τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς. Ἐκλῆρὸ νὰ τροφοδοτεῖται ὁ κόσμος μὲ σενάρ.α. Ὁ πολὺς κόσμος δὲν ξεγελιέται· θέλει ποίηση μεγάλη. Γιὰ ἕνα καινούργιο θέατρο προσφέρεται παρθένο καὶ πρόθυμο ἕνα καινούργιο κοινὸ εἰς ἀντάλλαγμα τὸν «μορφωμένον», τῶν ἀνέκαθεν ἐχθρῶν τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου, ποὺ κάθονται καὶ παρασταίνουν τὸ φιλότεχνο, μὲ τὰ λεφτά τους δέδαια δὲ θέλω νὰ πῶ ὅτι πρέπει νὰ πάρει τὸ γνήσιο θέατρο τοὺς θεατὲς τῆς Ἐπιθεώρησης καὶ τοῦ Βαριετὲ καὶ νὰ κλείσουν. Τέτια ἐλακεία, ἐλπίζω, νὰ μὴ μὲ δέρνει. Νὰ δεῖ πρέπει καὶ τὸ κοινὸ αὐτὸ πνευματικὲς χαρὲς πλούσιες.

Ὑπάρχουν λοιπὸν πολλὲς προϋποθέσεις γιὰ κάτι τι ἀαθύτερο κι' ἀληθινότερο· πρὸς τὸ παρὸν ὁ πόδος μόνο· ἀλλὰ ὅταν ἀρχίσει κανεὶς νὰ ποθεῖ κάτι, δὲν εἶνε μακρυὰ ἡ ἀπόκτησή του. "Αλλωστε πιὸ κάτω δὲν μπορεῖ νὰ κυλιστεῖ τὸ θέατρό μας. Κάτι μουσικὲς καωμδῆες, καὶ ὁ «Λάζαρος ὁ Β'» τὸ πιστοποιοῦν.

ΓΙΑΝ. ΣΙΔΕΡΗΣ

ΤΟ ΝΕΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΔΕ ΓΝΩΡΙΣΕ ΠΟΤΕ ΤΟΥ ΑΚΜΗ

Τοῦ κ. ΓΙΑΝΝΗ ΣΙΔΕΡΗ

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

(Συνέχεια ἀπ' τὴ 1η σελίδα)

schwieg, οὔτε τοὺς νόμους τῆς λογικῆς ἀκολουθεῖ, οὔτε ἀντίθετη μ' αὐτοὺς εἶνε. Γι' αὐτὸ θὰ εἴμαστε ἀκριδέστερο, ἄν ποῦμε πῶς ὁ σημερινὸς ὑποκειμενισμὸς δὲν εἶνε μόνο προλογικὸς ἀλλὰ ἱρρασιοναλιστικὸς, μὴ λογικός (illogique).

"Ολες αὐτὲς οἱ πνευματικὲς ἀνακατατάξεις καὶ ζυμώσεις δὲν ἤταν δυνατὸ παρὰ νὰ ἔχουν κάποιαν ἀντιπόκριση ἡ καλύτερα μόνο στὸν τομέα τῆς τέχνης. ἤταν δυνατὸν νὰ ἀποτυπωθοῦν ἀνάγλυφα. Τὰ διάφορα λοιπὸν ρεύματα ποὺ ἐπικράτησαν καὶ ἐπικρατοῦν σ' αὐτὴν τὴν αἰτία ὀφείλονται, ὅσο καὶ ἄν καταδλήθηκε προσπάθεια νὰ παρουσιαστοῦν σὰν σπάσιμο τῶν παληῶν ἐκφραστικῶν καλουπιῶν. Τὴν ἀνάγκη τῆς ἐκφραστικῆς ἀνανέωσης καὶ τὴν πραγματοποίησή της δὲν τὴν παραγνωρίζει κανέναος, ἀλλὰ αὐτὴ κατὰ τὴ γνώμη μας, δὲν εἶνε παρὰ ἡ ἐπίφαση τοῦ ζητήματος, ἡ μορφολογική του παρουσία καὶ ὄχι τὸ ἐσώτερο καὶ οὐσιαστικὸ του περιεχόμενο.

Ἐκεῖνο ποὺ ἡ νεώτερη, ἡ σύγχρονή μας τέχνη μᾶς παρουσίασε, ἀφιστουργηματικὰ αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια, εἶνε ἡ διάσπαση, τὸ κομμάτισμα. "Ολος αὐτὸς ὁ πολυδείδαλος ὑποκειμενισμὸς ὄχι μόνο μᾶς ἔδωσε μιὰ ἀπεικόνιση αὐτῆς τῆς διάσπασης, ἀλλὰ γοητευμένος κι' αὐτὸς ἀπ' τὸ θέμα κι' ἀπ' τὸ θέαμα, παρασύρθηκε σὲ μιὰ ἀπροσμέτρητων ἀποχρώσεων διάσπαση τοῦ ἐσωτερικοῦ του εἶναι. Ἀντὶ ἡ σημερινὴ τέχνη μὲ τὴ δηνιουργικότητά της νὰ πάρει μιὰ στάση ἐλέγχου καὶ κριτικῆς στὴν ἐποχή της, ἔγινε ὁ πνευματικὸς της ἐκπροσωπος καὶ ἡ αἰσθητική της δικαίωση. Ἀντὶ νὰ κατανοήσει, ἀντὶ νὰ μελετήσει τὰ σημερινὰ προδλήματα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς περιορίστηκε σὲ μιὰν ὡραιοπαδῆ καὶ ἐξιδανικευμένη περιγραφή τους,στρεδλώνοντας ἔτσι τὴν ἀποστολή τῆς τέχνης καὶ ἀνακόπτοντας τὴν προδρομική προοδευτική πορεία της.Αὐτὸ κύρια παρουσιάστηκε καταθλιπτικά, ἀνιαρά στὴν νεώτερη ποίησή μας καὶ τώρα τελευταῖα ἀρχίζει νὰ ἀπελεῖ καὶ τὴν πεζογραφία μας. Ἡ περίφημη περίοδος τοῦ μεσοπόλεμου δὲν εἶνε παρὰ ἡ περίοδος τῆς νοσηρότερης ἐπώασης τῶν αἰτιῶν αὐτῶν.

Τὸ ὑγειακό, τὸ παραισθητικό, τὸ παραινογκὸ στοιχεῖο θὰ λέγαμε, ἡ ἀνάγκη τῆς φυῆς καὶ ὁ ἱρρασιοναλιστικὸς ἀερπαλισμός τῶν σημερινῶν νέων ποιητῶν μας καὶ ὠρισμένων πεζογράφων μας εἶνε θλιδερὸ δεῖγμα πῶς οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν μπόρεσαν νὰ ξεπεράσουν τὴν ἐποχή τους, δὲ μπόρεσαν νὰ ἀντιληφθοῦν σὲ τί θαυμαστὸ καὶ ὁλότελα προνομιοῦχο μεταίχμιο δρέθηκαν, ἀλλὰ ἀγνοώντας πρῶτα — πρῶτα τὴν ψυχή τους κι' ὕστερα τὴν ψυχὴ τῆς ἐποχῆς τους ἔγιναν οἱ περίτεχνες, οἱ ἀραδουγηματικὲς ἀπεικονίσεις μιᾶς νεκρῆς ψυχῆς.

Ἀντὶ μὲ τὰ λεπταίσθητα νεῦρα τους νὰ συλλάδουν τὸ ρυθμὸ τῆς νέας ζωῆς, ποὺ ἀναπτυσσόταν στὰ σπλάχνα τῆς ἐποχῆς μας, περιορίστηκαν σὲ μιὰ θνησιγενῆ ἀπεικόνηση ἑνὸς ἀληθινὰ φριχτοῦ δράματος, κι' ἄν περιορίζονταν σ' αὐτὸ θὰ πρόσφεραν, ἀνὰ μιὰν ὑπηρεσία, γιατὶ ἔτσι τὸ ἔργο τους θὰ ἤταν γτοκουμένο γιὰ τὶς μεταγενέστερες γενῆές, ἀλλὰ ἡ ἀπεικόνιση ποὺ ἐκφραστικὰ τοὺς ἄρεσε καὶ τοὺς Ικανοποιοῦσε σὰν περιγραφὴ κατάντησε νὰ γίνει πίστη τους, Γι' αὐτὸ ἀντὶ νὰ ξεχωρίσουν τὸν ἑαυτό τους ἀπὸ μιὰν ἐποχὴν Ἰστορικὰ ξεπερασμένη, συνταυτίστηκαν ἀπόλυτα μαζὶ τὴς παρουσιρμένοι ἀπ' τὴν ἠδυπάθεια τῶν ἀτόνων νεύρων τους κι' ἀπ' τὸν νοσηρὸν ἠδονισμὸ τῆς λυμφατικῆς ἰδιοσυγκρασίας τους. "Ετσι τὸ ἔργο τους εἶνε ἔργο διττῆς ἄρνησης, ἄρνησης τῆς ζωῆς ποὺ δὲ σταματᾶει σὲ ὠρισμένες κοινωνικὲς καὶ Ἱστορικὲς φάσεις καὶ τὸ κυριότερο ἄρνηση τοῦ ἑαυτοῦ τους, μιὰ ποὺ δὲ μπόρεσαν νὰ ὑπερνικήσουν τὸν Ἰστορικὸ χρόνο καταχτῶντας τον μὲ τὸν χρόνο τῆς ζωῆς. Καὶ τὸ τραγικότερο εἶνε ἡ πιθανὴ ἀντινομία ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα σ' αὐτὴν τὴν πιθανὴ πίστη στὸ ἔργο τους καὶ στὴν ἀνέκκλητη δεδαιότητα γιὰ τὴν Ἱστορικὴ καταδίκη τοῦ.

Οἱ γραμμὲς τοῦ παραπάνω σημειώματος γράφτηκαν ἐξ αἰτίας τῆς σεδαμίαστης ἀπαλλοτρίωσης τῶν πεδίων τῆς πεζογραφίας ἀπ' τὸν ὑπεκείμενισμό. Πρόκειται γιὰ τάση ἐπιδημικῆς μορφῆς, γιὰ μετάδοση τῆς ψυχολογικῆς διάσπασης καὶ στὰ αὐστηρότερα καὶ κάπως παγιώτερα πλαίσια τῆς πεζογραφίας. Ἡ κριτικὴ πιστεύομε πῶς δὲν ἀντιμετώπισε μὲ τὴν ἀντίστοιχη συνείδηση τὸ πρόδλημα καὶ εἶνε χρέος της νὰ τὸ κάμει. Οἱ λογοτέχνες μας, σχεδὸν ὅλοι, εἶνε προικισμένοι μὲ πλούσια δημιουργικὴ φλέδα, παρασέρνονται ὅμως κι' ἀπ' τὴν δημιουργικὴ τους ὁρμὴ. κι' ἀπὸ μιὰν ἀνεξέλεγκτη αὐτοπεποίθηση στὶς δυνάμεις τους κι' ἀπ' τὴν ἀνισόμερη ἐνατένιση τοῦ παρόντος. Ἔχουν ὅλες τὶς δυνατότητες ἀντὶ νὰ μᾶς δίνουν τὶς ἱρρασιοναλιστικὲς ἐκφρ.ξεις τοῦ πόδους τους καὶ τὰ παραλήρήματα μιᾶς πυρέσσουσας φαντασίας, συνεδηποιώντας τὴ θέση τους καὶ τὴν ἀποστολή τους νὰ δαδόνουν στὸ πρόδλημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ξεπερνώντας κριτικὰ τὴν ἐποχή τους ν' ἀνοίξουν αὐτοὶ πρῶτοι τὶς πύλες τῆς πνευματικῆς γῆς Χαναάν τῆς προσδοκίας. Αὐτὸ τὸ τονίζομε γιατὶ δίπλα σ' αὐτοὺς τοὺς λογοτέχνες μας ἔχουμε καὶ τοὺς ἄλλους συγχρόνους τους, ἀριδμητικὰ λιγώτερους, πο ὑπέτυχαν καὶ μᾶς ἔδωσαν ὁλοκληρωμένα ἔργα, μὲ σαφήνεια. περιγράμματος, μὲ ἀρχιτεκτονικὴ συγκρότηση, μὲ ἀκέραιους τύπους καὶ πρὸ παντὸς ἔργα διαποτισμένα ἀπὸ ἀγάπη καὶ πίστη στὸν ἄνθρωπο καὶ στὰ πεπρωμένα του. Δὲν ἀναφέρομε ὀνόματα ἔργων καὶ συγγραφέων ἐπλίζομε νὰ τὸ ἐπιχειρήσομε σὲ μιὰ συνθετικότερη ἀντιμετώπιση τοῦ δασικοῦ ψυχολογικοῦ ὑποστρώματος τῆς νεώτερης λογοτεχνίας μας. Στὸ προκείμενο ἁπλὰ διαγράφομε σὲ γενικώτατες γραμμὲς ὁρισμένες σκέψεις ποὺ πιθανὸν νὰ γίνουν ἀφορμὴ μιᾶς γονιμώτερης ἐξέτασης τοῦ ζητήματος τῶν ἐπιδιώξεων τῆς σημερινῆς μας λογοτεχνίας.

Κ. Λ. ΜΕΡΑΝΑΙΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν 4η σελίδα)

ἡ νατουραλιστικὴ θεατρικὴ Τέχνη τοὺς ἔχει ὅλους ἀμποδέσει, ἐννοῶ τοὺς νέους μας, ποὺ ὅλο τραβιοῦνται πρὸς τὸ βάθος, γιὰ νὰ νιώθουνε καλὰ ἀσφαλισμένοι μέσα στὰ σκηνικά. Μάθαμε ντυμένοι καὶ ντρεπόμαστε γδυτοί. Κι' ὅμως ἡ γδύμνια κι' ἔξοδο στὸ φῶς καὶ στὸν ἀέρα εἶνε πολιτισμὸς κι' ἀληθινὴ θεατρικὴ τέχνη, κι' ὄχι τὰ κουρντίσματα μέσα στὸ κουτὶ μὲ τὰ μόμπιλα.

Β. ΡΩΤΑΣ

ΤΥΠΟΙΣ: "ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ,, Π. Α. ΔΙΑΛΗΣΜΑ
ΟΔΟΣ ΚΑΡΟΡΗ 11 - ΑΘΗΝΑΙ

Προϊστάμενος Τυπογραφείου ΜΙΜΗΣ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ "Αμπλιανης 22 - Ἀθῆναι

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΑ

ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΚΙ' Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Δημοσιεύομε τὴν παρακάτω ἀνακοίνωση τῆς 'Ομάδας τῶν Δημοτικιστῶν Νομικῶν, μὲ βαθύτατο αἴσθημα ἱκανοποίησης γιὰ τὴν ἔμπρακτη καὶ τολμηρὴ ἀντιμετώπιση τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος καὶ μὲ τὴν πεποίθηση πὼς θὰ χαιρετισθεῖ σὰν ἀποφασιστικὸ ζήτημα μὲ τὴν ἀποκατάσταση τῆς γλωσσικῆς μας ἑνότητας.

'Η Γραμματεία τῆς 'Ομάδας τῶν Δημοτικιστῶν Νομικῶν ἔχει τὴν τιμὴ νὰ ἀνακοινώσει τὰ ἀκόλουθα, σχετικὰ μὲ τὴν ἐργασία της ὡς τὰ σήμερα:

'Αφοῦ ἔλαβε τὴν ἐντολή, ἀπὸ τὴν ἱδρυτικὴ συγκέντρωση τῆς 29 'Απριλίου 1943, νὰ διευθύνει τὶς ἐργασίες τῆς 'Ομάδας, ἔκρινε ὑποχρέωσή της νὰ ἀσχοληθεῖ πρὸ παντὸς μὲ οὐσιαστικὴ ἐργασία καὶ νὰ μὴ ἐνδιαφερθεῖ τόσο γιὰ ἀπαντήσεις στὴν πολεμικὴ καὶ στὸν ἄκοσμο θόρυβο, ποὺ ἔχει δημιουργηθεῖ πάλι γύρω ἀπὸ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.

Στὶς συχνὲς συνεδριάσεις της ὡς τὰ σήμερα ἐμελέτησε πρῶτα — πρῶτα καὶ καθόρισε τὴν ἔκταση, τὶς βάσεις καὶ τὶς κατευθυντήριες γραμμὲς τοῦ ἔργου της, στὸ πνεῦμα πάντοτε τῆς προόδου καὶ τῆς γλωσσικῆς ὀρθοδοξίας. Καθόρισε κατόπιν τὸ πρόγραμμα τῆς ἐργασίας της καὶ προχώησε στὴν ἐφαρμογή του.

Κοίνοντας ὅτι τὸ σπουδαιότερο καὶ πρακτικότερο ἀπ' ὅσα ἔχει νὰ κάνει, εἶνε νὰ παρουσιάσει νομικὲς ἐργασίες στὴ δημοτική, ἀφιέρωσε σ' αὐτὸ τὴν κύρια προσπάθειά της. Ὡς ὅτου νὰ ἑτοιμασθοῦν νομικὲς ἐργασίες πωτότυπες, ἔλαβε τὴν ἀπόφαση νὰ παρουσιάσει μεταφράσεις στὴ δημοτικὴ νομοθετικῶν κειμένων. Πρῶτο δεῖγμα τῆς προσπάθειάς της αὐτῆς εἶνε τὸ 'Ενοικιοστάσιο. Ἡ εἰδικὴ 'Επιτροπή, ποὺ ἀσχολήθηκε μὲ τὴν ἀπόδοσή του στὴ δημοτική, ἐτελείωσε τὴν ἐργασία της καὶ θὰ τὴ δημοσιεύσει μὲ πρώτην εὐκαιρία.

'Ανάλογη ἐργασία θὰ γίνει καὶ μὲ ἄλλα νομοθετήματα, καθὼς καὶ μὲ ξένα (ἢ καὶ δικά μας) νομικὰ συγνράμματα. 'Απὸ τώρα ἔχει σχηματισθεῖ 'Επιτροπή, ποὺ θὰ φροντίσει νὰ μεταφράσει συστηματικὸ σύγγραμμα 'Εργατικοῦ Δικαίου.

'Η ἐργασία τῆς Γραμματείας συμπληρώνεται μὲ τὸ σχηματισμὸ μιᾶς 'Επιτροπῆς Νομικῆς 'Ορολογίας, ποὺ θὰ μελετήσει τὸ ζήτημα τῶν Νομικῶν ὅρων στὴ Δημοτικὴ καὶ μιᾶς 'Επιτροπῆς Οἰκονομικοῦ τυπικοῦ, ποὺ θὰ διατυπώσει στὴ δημοτικὴ τοὺς τύπους τῶν δικογράφων καὶ τῶν συμβολαίων.

Μὲ τὸ νέο δικαστικὸ χρόνο ἡ ἐργασία τῆς 'Ομάδας θὰ λάβει ὅλη τὴν ἔκταση ποὺ χρειάζεται καὶ θὰ ἁπλωθεῖ καὶ σὲ ἄλλα θέματα. Γιὰ τὴν ὥρα καλεῖ νὰ λάβουν ἐνεργὸ μέρος στὶς ἐργασίες της ὅσα ἀπὸ τὰ μέλη της ἔχουν τὴ δυνατότητα, συμμετέγοντας στὶς διάφορες ἐπιτροπὲς μελέτης ἢ ἀναλαβαίνοντας ἀτομικὲς ἐργασίες. Ὅσοι τὸ ἐπιθυμοῦν, ἂς συνεννοηθοῦν μὲ τὸ Γραμματέα τῆς 'Ομάδας Δικηνόρο κ. Στέλιο Σπετσάκη (Χαριλ. Τοικούπη 4. τηλ. 25-258) ἢ τὸν ἀντικαταστάτη του δικηνόρο κ. Γιάννη Σκουριώτη (Ζωοδ. Πηγῆς 7. τηλ. 28-408 καὶ 84-549). 'Επίσης καλεῖ καὶ τοὺς ἄλλους νομικοὺς (δικηνόρους ἢ δικαστικούς) ποὺ συμφωνοῦν μαζύ της, νὰ τὴν ἐνισγύσουν ὑπογράφοντας καὶ αὐτοὶ τὴ διακήρυξη καὶ ἀναλαβαίνοντας ἐργασία. 'Η διακήρυξη θὰ βρίσκεται γιὰ ὑπογραφὴ στὸ Γραμματέα τοῦ Δηκηγορικοῦ Συλλόγου κ. Βουργᾶ. Ὡς δόκιμα μέλη τῆς 'Ομάδας γίνονται δεκτοὶ καὶ οἱ φοιτητὲς τῆς Νομικῆς Σχολῆς.

Τέλος ἡ 'Ομάδα τῶν Δημοτικιστῶν Νομικῶν κάνει θεομὴ σύσταση στοὺς δημοτικιστὲς Δικηνόρους, Δικαστικοὺς καὶ Γραμματεῖς τῶν Δικαστηρίων νὰ διατυπώνουν στὴ δημοτικὴ τὶς ποτυρικὲς καταθέσεις, τόσο τῆς ποινικῆς ὅσο καὶ τῆς πολιτικῆς διαδικασίας. Εἶνε ἡ ἐλαχίστη καὶ πιὸ εὔκολη συμβολὴ στὴν κοινὴ προσπάθεια καὶ ταυτόχρονα προσφέρει πολύτιμη ὑπηρεσία στὴ Δικαιοσύνη, γιατὶ ἔτσι ἀποφεύγεται ἡ παραμόρφωση, ποὺ φέρνει στὶς ποτυρικὲς καταθέσεις ἡ παράλογη σημειονὴ τακτική.

'Αθήνα 6 Αὐγούστου 1943

'Απ' τὴ Γραμματεία τῆς 'Ομάδας

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΚΟΡΔΑΤΟΥ : 'Ιστορία τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, Ἔκδοση Γ. Λουκάτου, Καλλιθέα.

— Θ. ΜΟΥΣΤΟΞΥΔΗ : Τρεῖς Μελέτες. 'Εκδοτικὸς Οἶκος Ι. καὶ Π. Ζαχαροπούλου 'Αθήνα.

— ΓΙΑΝΝΗ ΑΝΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ο ἕβδομος οὐρανός. Διηγήματα. Ἔκδοση Γ. Λουκάτου, Καλλιθέα.

— ΚΛΑΜΠΟΥΝΤ : Γκαῖτε. Μετάφραση Α. Βασιλειάδη. Ἔκδοση «Παγκόσμια Διανόηση».

— Ν. ΚΑΡΑΔΗΜΑ: Παραστράτημα. 'Αθήνα.

ΟΙ ΣΚΗΝΟΘΕΤΕΣ ΜΑΣ

ΛΙΓΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΜΕ ΤΟΝ κ. ΚΑΡΟΛΟ ΚΟΥΝ

Καλὸς φίλος — πάλι κινητοποιοῦνται οἱ φίλοι μιὰ καὶ σὰ νέοι οἱ γνωριμίες μας εἶνε πολὺ μικρὲς—προσφέρθηκε νὰ μᾶς φέρει σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν κ. Κούν. Τὸν βρίσκουμε στοὺς «Δελφοὺς» στὸ διάλειμμα μιᾶς ἀπογιοματινῆς παράστασης. Γίνονται οἱ ἀπαραίτητες συστάσεις κι' ἀμέσως ὕστερα φανερώνομε τὸ σκοπὸ τῆς ἐπίσκεψής μας. Μᾶς ζητάει λίγα λεπτὰ συγγνώμη γιὰ νὰ δώση μερικὲς ὁδηγίες στοὺς συνεργάτες του ποὺ τὸν περιτριγυρίζουν καὶ ποσθυμότατα ὕστερα μᾶς ὁδηγάει σὲ μιὰν ἀπόμερη μερὶὰ στὰ πίσω τῆς πλατείας. 'Αρχίζουμε μαζὶ μὲ τὸ ἄνοιγμα τῆς αὐλαίας γιὰ τὴ δεύτερη πράξη, ἀφοῦ τοῦ ἐξηγοῦμε πρῶτα τὴ σημασία καὶ τὴ σοβαρότητα ποὺ δίνει τὸ περιοδικό μας σὲ τούτη τὴν ἔρευνα καὶ φυσικὰ στὰ ὅσα θὰ μᾶς ποῦν κεῖνοι ποὺ πλησιάζουμε.

— Ποιὰ ἡ σημερινὴ κατάσταση τοῦ θεάτρου μας κ. Κούν; 'Ανταποκρίνεται δηλαδὴ στὸ μορφωτικὸ καὶ διαπαιδαγωγικὸ σκοπό του, στὴ δημιουργία ἀληθινῆς συγκίνησης στὸ κοινὸ μὲ τὰ ἔργα καὶ τὸν τρόπο ποὺ τ' ἀνεβάζει;

— Τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶνε πολὺ σοβαρὸ καὶ μοῦναι κάπως δύσκολο ἔτσι πρόχειρα νὰ σᾶς ἀπαντήσω συγκεκριμένα καὶ μὲ λεπτομέρειες. Πάντως κατὰ τὴ γνώμη μου τὸ θεατρό μας σήμερα ἔχει δυὸ ἐπιδράσεις ἢ καλλίτερα δυὸ τάσεις. 'Η πρώτη ν' ἀνεβάζει ἔργα μπουλβάρ, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς περισσοτέρους θιάσους μας κι' ἡ δεύτερη τοῦ 'Ακηδαμαϊκοῦ ρωμαντισμοῦ ὅπως τὸν ὀνομάζω ἐνώ. δηλαδὴ ν' ἀνεβάζει ἔργα μὲ κάποιο ἀνώτερο περιεχόμενο καὶ κλασσικά. 'Ὅμως καὶ στὴν μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση σὲ κανέναν ἀπὸ τοὺς σκοπούς του δὲν κατορθώνει ν' ἀνταποκριθῆ. Τὰ βουλεβαρδιέρικα ἔργα σὰν φωτογραφίες ἢ σκίτσα τῆς ζωῆς ὡρισμένων ἀνθρώπων — τὶς περισσότερες φορὲς ξένης ἐθνικότητας καὶ μάλλες συνήθειες — δὲν κατορθώνουν ν' ἀγγίξουν κὰν τὸ ψυχικὸ κόσμο, τοῦ κοινοῦ μας Σὰν ἔργα χωρὶς δραματικὲς συγκρούσεις χωρὶς ἀνώτερη πνοὴ καὶ περιεχόμενο δὲν κατορθώνουν νὰ δώσουν καμμιὰ συγκίνηση καμμιὰ ψυχικὴ λύτρωση στὸ κοινό μας ποὺ, λαβωμένο καὶ στεναγωρημένο καθὼς εἶνε, ἀποζητάει. Δὲν κατορθώνουν νὰ κοατήσουν μαζί τους τὸ κοινὸ παρὸ μόνο τὶς λίγες ὧρες ποὺ βρίσκεται σ' ἄμεση ἐπικοινωνία μὲ τὴ σκηνὴ ποὺ παίζονται· σὰν ὄνεῖ ὄζω ἀπὸ τὴ σκηνὴ ξέγασε τὰ ὅσα εἶδε κι' ἄκουσε. Τὸ ἴδιο καὶ στὴ δεύτεση περίπτωση τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ρωμαντισμοῦ ὅπως τὴ λέγω. 'Εδῶ γίνεται βέβαια μιὰ κάποια προσπάθεια κι' ἀνεβάζονται ἔργα τέχνης. ὅμως αὐτὸ γίνεται σὲ πολὺ περιωρισμένο ποσοστὸ καὶ τὸ κυριώτερο δὲν ἀνεβάζονται μὲ τὸν προεπούμενο τοόπο ὥστε νὰ συγκινήσουν καὶ νὰ δώσουν λύσεις ἔστω καὶ σὲ μερικὰ ἀπ' τὰ προοβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸ σημειονὸ ἀνήσυχο κοινό μας. 'Υπάρχει μιὰ κάποια ἀπαγγελία. ἄλλεγα κάποιος ἐνκεφαλικὸς ρυθμός, στὸν τρόπο ποὺ ἀνεβάζονται ποὺ ἀπομακρύνουν ἀντὶ νὰ φέρουνε κοντά τους τὸ κοινό. Αὐτὴ θὰ μποροῦσα νὰ πῶ πὼς εἶνε ἡ γενικὴ κατάσταση τοῦ θεάτου μας σήμερα. ἐχτὸς βέβαια λίγων ἐξαιρέσεων ποὺ δὲν κατορθώνουν ὅμως νὰ τὴν ἀλλάξουν ἔστω καὶ γιὰ λίνο. Τὸ ὅλο θεατρό μας — ὅπως εἶπα καὶ στὴν προχτεσινή μου διάλεξη — στηρίζεται σὲ σαθρὲς βάσεις. Καὶ τὸ ξέρουμε, καὶ πρέπει νὰ τὸ ξέρουμε. λίνο-πολὺ ὅλοι ὅσοι ἐργαζόμαστε σ' αὐτό. Ἔτσι ὅπως ἐμφανίζεται δὲν εἶνε τέχνη κάν. Δὲν κατοοθώνει ν' ἀνυψώσει τὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ μας, νὰ τὸν μορφώση ψυχικὰ πλατειά.

— Σεῖς κ. Κοὺν πετυχαίνετε τὸ ἀποτέλεσμα αὐτό;

— Δὲν μπορῶ νὰ πῶ ἀπόλυτα. Κι' αὐτὸ γιατὶ μοῦ λείπουν ἀκόμα ὅλα σχεδὸν τὰ μέσα. Θέατρο μὲ σκηνικὲς ἀνέσεις κι' εὐκολίες, ὠοιμοι ἠθοποιοὶ καὶ ὑλικὰ μέσα γιὰ τὴν ἐπίλυση πολλῶν ἄλλων τεχνικῶν προοβλημάτων.

— Ποιὸς φταίει γιὰ τούτη τὴν κατάσταση;

— Γιὰ μένα τρία εἶνε τὰ κακά: Πρῶτα οἱ ἐπιχειρηματίες ποὺ ἐνδιαφέρονται ἀποκλειστικὰ πῶς νὰ κολακέψουν τὸ κοινό, πῶς γὰ τὸ τέοψουν καὶ νὰ δημιουργήσουν ἔτσι αὐτὸ ποὺ λέγεται κοινὰ «ἐμπορικὲς ἐπιτυχίες». Δεύτεοα ὁ «βεντετισμὸς» τῶν ἠθοποιῶν μας. 'Η τάση δηλαδὴ μερικῶν ἀπ' αὐτοὺς, ποῦνιναν μιὰ κάποια φίσμα. νὰ φτιάχνουν θιάσους γιὰ ν' ἀνεβάζουν ἔοονα μὲ ρόλους ποὺ νὰ τοὺς πηγαίνουν ἐνδιαφερόμενοι ἔτσι γιὰ τὸν ἑαυτό τους κι' ὄνι γιὰ τὸ περιεχόμενο κι' ἡ τάση πάλι ἄλλων, ποῦχουν μιὰ κάποια ἐμπορικότητα. νὰ βγαίνουν στὸ σφυρὶ καὶ νὰ κατακυρώνονται σέ κεῖνον τὸν ἐπιχειρηματία ποὺ θὰ τοὺς προσφέρει περισσότεοα λεφτὰ καὶ ρεπερτόρια μὲ περισσότερους ρόλους. Καταντήσαμε δηλαδὴ νὰ κάνουμε ἕνα μάταιο ἀγῶνα δρόμου γιὰ ποιὸν θ' ἀναρριφῆ πὼς πῆρε μιὰ δραχμὴ περισσότερη στὸ συμβόλαιό του ἐξασφαλίζοντας ἔτσι τὸ καλλιτεχνικό μας κῦρος καὶ τὴν ἐμπορική μας διατίμηση. Κι' ἡ Τέχνη; Κι' ὁ προορισμός μας σὰν καλλιτέχνες ; Πᾶνε περίπατο. Καὶ τρίτο — ποῦναι συνέπεια τῶν δύο παραπάνω — ἡ θέση ποὺ ἀναγκάζονται νὰ πάρουν οἱ ἄλλοι νεώτεροι ἠθοποιοὶ γιὰ νὰ προασπίσουν τὸν ἑαυτό τους. 'Αναγκάζονται νὰ μιμηθοῦν τοὺς παραπάνω συναδέλφους τους γιὰ νὰ μὴ χάσουν — καὶ χαθοῦν κι' αὐτοὶ ὄχι μόνο σὰν καλλιτέχνες μὰ καὶ σὰν ἄτομα — ἕνα κομμάτι ψωμὶ ποὺ ὁ ἐπιχειρηματίας τοὺς δίνει καὶ τοὺς τὸ μεγαλώνει φειδωλὰ σύμφωνα μὲ τὴν ἐμπορικὴ τους ζήτηση. 'Οργανώνονται ἔτσι ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ οἱ ἐπιχειρηματίες κι' οἱ μεγάλοι ἠθοποιοί. ὀργανώνοντας κι' οἱ μικροὶ σὲ βάρος δικό τους καὶ τῆς τέχνης τους.

— Τί θάπρεπε κατὰ τὴ γνώμη σας νὰ γίνη;

— Μόνο μὲ γενικὸ ἄλλαγμα τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς θὰ μποροῦσε νὰ σταματήσει τὸ κακὸ αὐτό. Μόνο ὅταν ὁ καλλιτέχνης, ὅπως καὶ κάθε ἄτομο. ἀνεξαρτοποιηθῆ οἰκονομικὰ καὶ πάψει νὰ φροντίζει ἀποκλειστικὰ γιὰ τὸ πῶς θὰ μπορέσει νὰ κοατηθῆ στὴ ζωή θὰ κατορθώσει ν' ἀφοσιωθῆ στὴ τέχνη του καὶ νὰ δουλέψη ἀποδοτικὰ κι ὠφέλιμα.

— 'Υπάρχει πραγματικὰ θεατρόφιλο κοινό;

— 'Υπάρχει ἕνα ποσοστό, ποὺ ὅλο καὶ πληθαίνει μὰ ποὺ δὲν εἶνε καλλιτεχνικὰ μορφωμένο. Δὲν ἔχει ἀποχτήσει ἀκόμα σωστὸ κοιτήριο. Ὄχι!! Τὸ πλατὺ κοινὸ εἶνε ναοκωμένο καὶ τὸ ναρκώσαμε ἐμεῖς. ἐμεῖς ποὺ τὸ κολακεύουμε μὲ τὰ ἔργα ποὺ γράφουμε, καὶ μὲ τὸ παίξιμό μας. 'Εμεῖς ποὺ τοῦ κολακεύουμε τὰ φτηνότερα γοῦστα του κι' ἔτσι τὸ ἀποκοιμίζουμε. Κι' ἂν τύχει βαθύτερα ὅπως κάθε ἄνθρωπος. νὰ ζητάει κάτι καλλίτερο δὲν ἔχει συναίσθηση ἀκόμα ὄχι τὸ ὅτι ζητάει ἀλλὰ μήτε τὸ τί ζητάει. Κι' ἔτσι δικαιολογεῖται τ' ὅτι τοέγει καὶ γιομίζει τὰ θέατρά μας.

— Οἱ ἠθοποιοί μας ἔχουν συνείδηση τῆς ἀποστολῆς τους κι' ἀνταποκρίνονται σ' αὐτήν;

— Σᾶς εἶπα καὶ παροπάνω. ὅλοι τους ἔγουν ὄνειρα καλλιτεχνικὰ κι' ἐπιδιώξεις εὐγενικές. Ὡστόσο βλέποντας τοὺς κινδύνους ποὺ τοὺς περιζώνουν καὶ τοὺς φοβερίζουν. ἀναγκάζονται σὲ μικροϋποχωρήσεις στὴν ἀοχὴ ποὺ μεγαλώνουν ἀονότερα σὲ βάρος δικό τους καὶ τῆς τέχνης τους. ἀντὶ νὰ παλαίψουν ὅπως κι' ὅσο θᾶποεπε νὰ γίνει.

— 'Υπάρχει ἀξιόλογη παραγωγὴ ἑλληνικῶν ἔογων;

— Γίνονται προσπάθειες ποὺ δὲν κατόρθωσαν ὅμως νὰ ὁλοκληρωθοῦν. Κι' αὐτὸ ἴσως γιατὶ δὲ δόθηκε ἡ ποεπούμενη ποοσοχὴ ἴσως γιατὶ φταῖνε οἱ γενικὲς συνθῆκες ζωῆς κι' ἴσως γιατὶ μᾶς παρασύρει ἡ «ἐμποοικὴ ἐπιτυχία».

— Πῶς βλέπετε μεταπολεμικὰ τὸ θεατρό μας:

— Τοῦ ἀνοίγεται μιὰ περίοδο πλατύτατης δράσης. Μιὰ περίοδο ἐξέλιξης καὶ δημιουρνίας σ' ἕνα θέατρο ποὺ θὰ βγαίνει καὶ θ' ἀνταποκρίνεται στὶς ἀνάγκες τοῦ κοινοῦ. Μιὰ περίοδο ποὺ τὸ θέατρο θὰ πάρη τὴ θέση ποὺ τοῦ ἀξίζει ἂν ὅλοι μας βέβαια ἀγωνιστοῦμε εἰλικρινὰ κι' ἀκούραστα.

'Εδῶ σταματᾶμε πιά. "Αλλωστε τέλειωσε κι' ἡ ἀπογιοματινὴ παοάσταση καὶ δὲ θὰ θέλαμε νὰ τὸν κοατήσουμε μακρυὰ ἀπὸ τὶς τόσες ἀσχολίες του.

ΚΩΣ. ΠΑΠ.

ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

'Η ἐνδιαφέρουσα ἀρχιτεκτονικὴ μελέτη μὲ τὸν καθαρὰ ἑλληνικὸ χαρακτῆρα της τοῦ κ. Ι. Λυγίζου, ἐξεδόθη καὶ κυκλοφόρησε αὐτὲς τὶς μέρες.

"Ολες οἱ τεχνικὲς καὶ αἰσθητικὲς ἀλήθειες τῆς ἰδιότυπης ἀρχιτεκτονικῆς τῶν νησιῶν μας, συναγμένες μὲ σύστημα καὶ ὑπομονή, ταξινομημένες καλαίσθητα καὶ μεθοδικὰ, δοσμένες μὲ σκίτσα, φωτογραφίες καὶ κείμενο ἁπλὸ κι' εὐκολονόητο, συνθέτουν μιὰν ἄρτια καὶ σαφῆ εἰκόνα τοῦ νησιώτικου σπιτιοῦ ἀπὸ τὸ φυσικό του πλαίσιο, τὰ κτιριολογικὰ καὶ οἰκοδομικὰ χαρακτηριστικά του, ὡς τὶς λεπτομέρειες τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μορφῆς του. Τὸ ἔργο συμπληρώνεται ἀπὸ μιὰ σύντομη ἀλλὰ περιεκτικὴ ἀνάλυσι τῶν σημερινῶν τάσεων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τῆς θέσεως ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχη ἀνάμεσά τους ἡ λαϊκὴ τέχνη.

'Η ἔκδοσις εἶνε πολυτελὴς καὶ ἀποτελεῖ κυριολεκτικὰ ἄθλο γιὰ τὴν ἐποχή μας, γιὰ τοῦτο καὶ κυκλοφορεῖ σὲ ὡρισμένα ἀριθμημένα ἀντίτυπα.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

Δυὸ μεγάλες θεατρικὲς εἰδήσεις κυκλοφόρησαν αὐτὲς τὶς ἡμέρες. Πρῶτα τὸ Φέστιβαλ "Ιψεν ποὺ ἑτοιμάζει τὸ «θέατρο Τέχνης» καὶ μὲ τὸ ὁποῖο θὰ κάμη ἔναρξη τῆς χειμωνιάτικης «σαιζὸν» του. "Οπως ἀνακοίνωσε ὁ δημιουργὸς κι' ἐμψυχωτὴς τοῦ «θεάτρου Τέχνης» κ. Κοὺν στὸ Φέστιβαλ αὐτὸ θὰ δοθοῦν τρία ἀπ' τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Νορβηγοῦ δραματουργοῦ: 'Η «'Αγριόπαπια»,ὁ «Ρόσμερσχολμ» καὶ οἱ «Βρυκόλακες». Σύγκαιρα θὰ δοθοῦν καὶ διάφορες διαλέξεις ἀπ' τὰ στελέχη τοῦ «θεάτρου τέχνης» σχετικὰ μὲ τὴν ἐκτέλεση, τὴ σκηνοθεσία καὶ τὴ σκηνογραφία τῶν ἔργων τοῦ "Ιψεν.

"Υστερα ἡ συγκρότηση θιάσου ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς τοῦ ἐλαφροῦ μουσικοῦ θιάσου Κοκκίνη. Μακρῆ, Μαυρέα, Φιλιππίδη. 'Ο θίασος αὐτὸς — μακρυὰ ἀπὸ κάθε ἐπιχειρηματικὴ ἐπίδραση, ἀφοῦ οἱ ἴδιοι οἱ δημιουργοί του θέαναι ἐπιχειοηματίες, διευθυντὲς καὶ διαχειριστὲς — θὰ παίζει στὸ θέατρο «Οὔφα» καὶ θ' ἀνεβάζει ἐπιθεώρηση. μουσικὴ κωμωδία καὶ ὀπερέττα μὲ σκηνοθέτη τὸν κ, 'Αλ. Σακελλάριο. Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ χαιρετίσει μὲ χαρὰ κι' ἐλπίδα τὴ συγκρότηση τοῦ θιάσου αὐτοῦ — στὸν ὁποῖο θὰ συμπράξουν καὶ οἱ ἀδελφὲς Καλουτᾶ — σὰ μιὰ καλὴ ἀρχὴ χτυπήματος τοῦ πρωταγωνιτισμοῦ ποὺ τόσο βλαβερὰ βασιλεύει στὸ θέατρό μας καὶ ἰδιαίτερα στὸ ἐλαφρὸ θέατρο.

— 'Απόψε, ὅπως εἴχαμε ξαναγράψει, ἔχει πρεμιέρα ἡ λυρικὴ σκηνὴ τοῦ 'Εθνικοῦ θεάτου στὸ θερινὸ θέατρο Κλαυθμῶνος, μὲ τὴν ὀπεοέττα τοῦ Γιόχαν Στράους «Νύγτα στὴ Βενετία». Συμπράττουν οἱ κ. κ. Γαλανοῦ Καρσχάνη καὶ οἱ κ, κ. Κορώνης Μαλιαγρός. 'Επιτροπάκης. Καὶ δύο ἀπὸ τοὺς ἀοιστοτύχους τῆς Δραματικῆς Σχολῆς τοῦ 'Εθνικοῦ κ. κ. Σκέλας καὶ Τζόγιος.

— Στὸ θέατρο «Πάρκ» συνεχίζονται μὲ μεγάλη καλλιτεχνικὴ κι' ἐμπορικὴ ἐπιτυχία οἱ παραστάσεις τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου.

— Τὸ ἴδιο καὶ στὸ θέατρο «'Ανδρεάδη»μὲ τὴ δισσκευὴ' τῆς οὐγγρικῆς κωμωδίας «Δαλιδᾶ».

— Τὴ Δευτέοα 23 τοῦ μηνὸς, δίνεται ἡ τακτικὴ συναυλία τῆς Κρατικῆς ὀρχήστρας στὸ θέατρο «'Ηρώδου» μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Λυκούδη. Τὸ πρόγραμμα πεοιλαμβάνει Μπετόβεν «'Εγκμοντ». Μόζαοτ «συμφωνία εἰς σὸλ ἔλασσον», Καλομοίρη «Κοιμητῆοι στὴ βουνοπλαγιὰ» ἀπὸ τὴ συμφωνία του «Λεβεντιὰ» καὶ Λίστ «πρελούδια» συμφωνικὸ ποίημα.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΝΕΑ

— Ζωηρὴ κίνηση παρατηρεῖται ἀνάμεσα στοὺς κινηματογραφικοὺς κύκλους τῆς Πρωτευούσης.

— Τοεῖς 'Ελληνικὲς Κινηματογραφικὲς 'Εταιρίες ἑτοιμάζουν ἡ ἄρχισαν τὸ γύρισμα τριῶν νέων ταινιῶν.

— 'Η 'Εταιρία «Νόβακ—Φὶλμ» ἔχει προχωρίσει στὸ γύρισμα τῆς ταινίας της, ποὺ φέρνει τὸν τίτλο«Τὰ χειροκροτήματα».

— "Αλλη 'Ελληνικὴ 'Εταιρία, ἡ «'Ολύμπια—Φὶλμ», τῶν κυρίων Δαδῆρα καὶ Περγαντῆ, ἑτοιμάζει τὸ γύρισμα τῆς νέας ταινίας της μὲ τὸ τίτλο «Τὸ ραγισμένο βιολί».

— Τέλος τρίτη Κινηματογραφικὴ 'Εταιρία ἡ «Μέγα—Φὶλμ» ἑτοιμάζει μὲ κάθε δυνατὴ ἐπιμέλεια καὶ προσοχὴ, τὴν πρώτη της ταινία. ' Οτίτλος τοῦ ἔργου ποὺ θὰ γυρίσει δὲν ἔχει ἀκόμα ὁρισθῆ. Συγγραφέας τοῦ ἔργου εἶνε ὁ κ. Α. Λιδωρίκης.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΝΕΑ

Τὸ Συμβούλιο τοῦ Συνδέσμου 'Ελλήνων Λογοτεχνῶν ἐξέλεξε τὰ παρακάτω μέλη:

Γιάννη Κορδᾶτο, Κ, Σούκα—Χαλδαῖο, Βάσο Βαρίκα, Μῖχο Κάρη, Βαρβ. Θεοδωροπούλου — Λιβαδᾶ, Κώστα Μπίρη, Παναγῆ Λεκατσᾶ, Εὐαγγ. Ζωγράφου, Γ. Μαράντη (Γ. Καφετζάκη), Κ. Γράψα, "Αρη Χατζηδάκι, Κούλη Ζαμπαθᾶ, Σπ. Ξανθάκη, Γιάννη Τρίκκη ('Ι. Φίτσιο).

N ΚΑΤΗΦΟΡΗ

"Ο ΑΝΗΛΙΑΣΤΟΣ,,

'Η ἀριστουργηματικὴ αὐτὴ ἀπόδοση ἑνὸς θρύλου τῆς λαϊκῆς μας παράδοσης ἀπὸ τὸ γνωστὸ θεατρικὸ συγγραφέα κ. Ν. Κατηφόρη, κυκλοφόρησε καὶ πωλεῖται παντοῦ. Κεντρικὴ πώληση: 'Εκδοτικὸς Οἶκος Παπαδημητρίου Λυκούργου 10. 'Αθήνα.